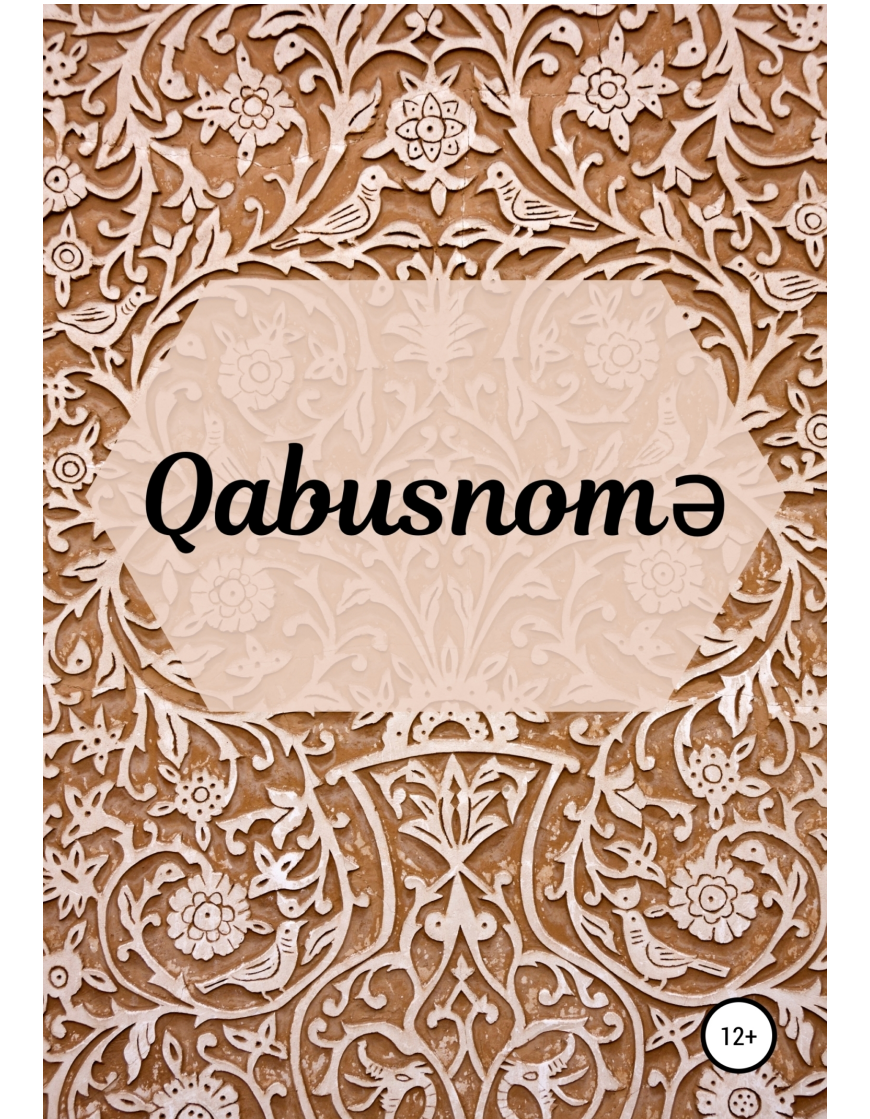

Qabusnomā

12+

Unsur əl -Məali ibn Keykavus ibn İsqəndər Qabusnomə

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=64032386

SelfPub; 2021

ISBN 978-5-532-98417-2

Аннотация

Знаменитая энциклопедия иранской прозы XI века «Кабус-Наме» («Книга Кавуса») впервые переводится на талышский язык. Перевод осуществил хорошо известный талышеязычным читателям Джаббар Али. Родился он в 1961 году, по образованию является историком и ныне проживает в Санкт-Петербурге. Ранее автор выпустил книгу с рассказами под названием «Çımı famə Tolış» (Баку, 2018). А в 2020 году в Санкт-Петербурге была напечатана его книга «Qədə dıl» («Маленькое сердце»), которая состояла из рассказов классиков мировой литературы, переведённой на талышский язык.

Содержание

Vəsə	4
Mıǵəddimə	14
İminə fəsl	17
Dıminə fəsl	20
Seminə fəsl	23
Çominə fəsl	27
Pencminə fəsl	32
Şəşminə fəsl	35
Haftminə fəsl	42
Həştminə fəsl	53
Nəvminə fəsl	60
Конец ознакомительного фрагмента.	68

Unsur əl -Məali ibn Keykavus ibn İsqəndər Qabusnomə

Vəsə

“Qabusnomə” iyən tolışə tərcumə məktəbədə çe əy qətə vırə

Dınyo fərhenqə xəzinə dilədə çı “Qabusnomə” (bə əvi “Pandnomə”ən votedən) məxsusi vırə hesteşe. Yonzəminə satori orəxədə,həniyən rosti bıvotəmon,1082/1083-nə sori, bə voteyonro Unsur əl-Məali Keykavus ibn İsqəndəri bə gələm sə ım molyətinə kitob farsəzıvonə nəsri nubəynəye. İ qılə ım nubeynəən vəs kardışe ki,əniyişti gəzinə Unsur əl-Məali Keykavusi nom bə dınyo ədəbiyoti korifeyon navonə reçədə bastə bıbu.

Çe əy həxədə tosə çe əmə rujon hiç qılə rımuş rəsə ni.Mande kitobi handəsə oj-ojko çiyədə ki, Keykavus qıləy universalə basəvodə şəxs,elməqıvur (vunderkind-red.) biesə bə ziyodə, həməən yolə əyan, alim, şair, canqavər, toviğ bıə. Əv çe əmə Kaspi dıyo cənubə-ğərbə sahilonədə, İroni ısıtnə Qiloni vilayətədə jimon kardəşe. Bə vırədə ki, binim gədimiku tolışon

de qıləkon bə i co jiyedən. Məvuji bə im səbine ki, əməhoy çı Unsur əl-Məali bə ıstə zoə doə nəsihəton, məsləhəton, pandon handeəsə jıqo zinedəmon ki, ımonımon i bəjənən kəynəsə, koncosə,çe kikusə məsəmonə, handəmonə. Çumçiko həmonə nəsihətə sıxanon veyni ironəzıvonə millət gəzinə çe əmənen milli əxlağə kodeksi bınədə mandedə.

Keykavusi ıstə əsəriş, əlbəttə, bə farsə zıvon nıvıstəşe, binim çe ə devri ədəbi zıvon bıe. Mande "Qabusnomə" ənıvıstı bə çımı peədə nom kəşə qevmon har qılə aid karde qasbuən xəto əbini.

Unsur əl-Məali ıstə devri basəvodinə ruşinfami gəzinə həməən bə antikə alimon iyən filosofon əsəron vey çok bələd bıə, əvonış dərk kardə."Qabusnomə"də çı Əflatuni, Sokrati, Aristoteli, Hippokrati, Haleniku rə-rə dəvardə sitaton ımı sof sıbut kardən.

X–XII sasoronədə mısılmonə renessansi səkiştədə bə məydon beşə "Qabusnomə" fayədə didaktikə əsəron, pandnomon ofəyero bə Avropa məmləkəton çand-çand sa soron lazim bıən. Məsələn, çı Fransua Rable bə Fransa cəmiyəti goymə zırınqə dənə "Qarqantua de Pantaqrue"nomədə kitob dey 1564-nə sori, İngiltərədə çı lord Çesterfildi "Bə zoə nomə" kitobi isə əncəx 1774-nə sori bə ruşnə beşəş zınəy.

Qilonədə yol bıə Unsur əl-Məali Keykavusi bənəy insoni ıstən qur-qurinə, qıvoninə qıləy umriş dəvuniyə, binim de şoginə hadison,de şoy-voyinə gələbon, de dəboxtə səkiştən, de qonə dumoton xırç pur bıə.Bə sə omə gəziyonku, eqıniyə qulonku bə nav omə səkiştən, ıstə jimoniku sə dərson, ıstə zıneyonku, vindəyonku, məsəyonku idrak kardə mətləbon bo ıstə soni

nışonə noesə hənien fər çiç bəzine bie? Yəne "Qabusnomə" qıləy pıə bə ıstə zoə doə pandon timsalədə onəə bıə.

Unsur əl-Məali cəmi 44 fəsliku ibarət bıə ım kitobi sıftənə 2 fəsl bə vaxti ədəbi dəsturon əsosən bə Xıdo-Peyğəmbəri həsr kardəşe. Əmandə fəslonədə ıstəboy muəllifi bə jimoni har tərəfi nəzər səğandəşe. Muəllif kitobədə de aforizmon, pritçon, kirtə tarixə iyən məişətə hekoyon vasitə odəmi pand qətey, ləyağətin, şərəfin, mədəni beyro, kom mijon bə dast vardey, çiçonku diəro mandey, ıstə conı şuş iyən xəş oqətey, bə deşmenon bac oməy, dust qətey, sənət-peşə səçin kardey, kaştəvonəti kardey, vətəni hovoş kardey çəmon həxədə mıdrikə mətləbon iyən nıgılə hıkməton bə əhandon edaştədə.

Sovoy ımon kitobədə bə nucumi (astronomiya – red.), poeziya, musiqi dair şoğinə pandon, həttə podoşo fayədə məmləkəti çoknəy de ədoləti idarə karde barədə pandon vırə qətaşone.

De i yəndi hiç suluk nıkardə Xeyr iyən Şəri damədə canq kardə ım dınyoədə çe vicdoninə, şərəfinə, xəymandə insoni vırə kom coye? Diyə bıkə, bə ım parsi vədə mandə cəvob çı "Qabusnoməku" bənəy sıə cızı dəvardə.

Çı hıkməton mırvari mislədə ım əsər bə sivilə dınyo zıvonon veyni peqordoniya bıə. Bə tolışə milləti ruhi anə nez mandə ım pandnomə xəyli diən bıbo, ıstə iminə bəjəne ki, bə çe əmə zıvon peqordoniya biedə.

Bə ım koədə çe əmə tərəfo 3 qılə səvon oko doə bıə:

1) Səid Nəfisi 1312 şəmsiədə (1933/1934-nə miladi)

Tehronədə bə farsı bekarde variant;

2) Yevqeni Bertelsi 1958-nə sori Moskvədə bə urusi bekarde variant;

3) Rəhim Sultanovi 1989-nə sori Bokuədə bə tırki bekarde variant.

Vırəş omə, bıdə bə tolişi peqordoiyə bıə "Qabusnomə" kitobi umumən tolişe tərjumə məktəbədə qətə vırə həxədəən bə əhandon nəzər i-dı qılə sıxan edaştom.

Hələ dəvardə əsri 30-nə soronədə, sovetə hukməti cər kəşə "bə rəğ-rişə oqardey siyasəti" çərçivədə çe əmə tərjumə məktəbi qofe bınədə mandə Z.Əhmədzadə, M.Nəsirli, Ş.Mursəlov, İ.Abdullayev, Ə.R.Mahmudov, Ş.Təğizadə, çe əmə həniən ço hınəmandə merdon tərəfo çı dınyo ədəbiyoti kali klassikə əsəron bə tolişi peqordinə bıəbin.

Çe əvon reçədə Daniel Defo "Robinzon Kruzo heyrətinə jimon iyən çe əy macəron", tərjuməəkə Ə. R. Mahmudov (Boku1935); C.Svift. "Qulliver liliputon məholədə", tərjuməəkə Ş.Mursəlov (Boku1935); Suleyman Sani Axundovi "Siyo kinəli", tərjuməəkə İ.Abdullayev (Boku1935); Mir Cəlalə "Bəyjiyə odəm"(roman), tərjuməəkə Ş.Təğizadə (Boku1937);

L.Andreyevi "Petkə qiyədə", tərjuməəkə Ş.Təğizadə;
M. F. Axundzadə "Çı nəbotati həkim musyo Jordani de caduəkə dərvişi Məstəli şahı nəğil", 4 pardəynə komediya, tərjuməəkə Şeyub Mursəlov (Boku 1937); A. Çexovi "Kaştəngə", tərjuməəkə Ş.Təğizadə (Boku1937); Cek Londoni

"Kişi həxədə hikoyə",tərcüməəkə İ. Abdullayev (Boku 1936),
həniən co kitobon nomə bəbe qəte.

Sovoy ımon 1937-nə sordə Bokuədə təhsili sırf bə tolış
biə məktəbon V-nə sinifiro çı Z.Əhmədzodə de M.Nəsirli
xanboz tərtib kardə "Ədəbiyotə xrestomatiyə"də Azərbaycani
tirkəzıvonə əniyiştəonədə M. Ə.Sabiri, M.Muşfiqi, R.Rza,
S.Vurğuni, M.Seyidzadə,çı urusəzıvonə ədəbiyotiku A.Puşkin,
İ.Krıllov, İ.Nekrasov, L.Tolstoy, M.Şoloxov, həniyən co sənətkon
muxtəlifə janrədə nıyiştəyon bə toləş tərcümədə doə biə.

Həminə 30-nə soronədə Azərboyconı Kommunistə bolşevikə
firğə Lankoni dairə komitə orqan "Sıə Tolış" qəzetədəən kali
tərcumon dəvardədəbin. Bə ım koodə Xanoğlu Kazımov iyən
Qudrət Quluyev çısk bən.

Təssuf ki, sovetə keşvərədə nav II dınyo muharibə milli siyasət
səvirə-po dəqəş be, kamiədə mandə milləton zıvononədə 10
sor dəvom kardə ə xosə multikultural ab-həvo çəsmoni bə orəx
rəse,bə ım koədə ıştə sinə bə nav doə vey ruşinfikon dastqır kardə
bin,bə Sibiri, bə Miyonə Asiya sardə kəvşənon romə bin,əvoni
dey bə qululə və doekuən onıkirin.

Dəvardə sasori 80-nə soron orəxədə sovetə "tojədən soxtey
siyasəti" bə tolışə tərcümə məktəbiən pozitivə otəməyiş be.
1993-nə sori Bokuədə "Azərnəşrədə" rəhmətinə Novruzəli
Məmmədovi tərtibatədə "Tolişi ərməğon" nomədə kitob beşe.
Əyo bəğəzi çe muasirə tolışə şairon ıştən əsəron, həməni çe
əvon bə toləş kardə xəyli tərcumonən vırə qətaşone. Çı ımı
bə peştən bə devrədə beşe "Tolişi sədo" rujnomədə, bə toləş

beşə co qəzetonədə, məcmuəonədə, kitobonədə Tofiq İlhami, Xanəli Tolışi, Allahverdi Bayrami, Bəxtiyar Ruşini, Baləddin Veşo, Nəriman Əğəzodə, Camal Lələzoə, Vuqar Həmati, çe əmə hənien co ənivışton ofəyemononədə çı Azərboyconi türkəzıvonə ədəbiyotiku, dınyo ədəbiyotiku kardə tərcumonən bə çəş çiyedən.

İyo de Muşfiq Abbasovi dastqəte çı şair Əvəz Nəbi Umər Xəyyami "Rubaion" tolışi tərcumədə 2005-nə sori Bokuədə çap karde məxsusi qeyd karde lazime.

Çe dınyo ədəbiyoti korifeyonədə biə Viktor Huqo "Səfilon" roman toşə orəx nıbuən Baləddin Veşo iyən Diana Montqomeri tərəfo peqordoniye, hələynə əncəx sosialə şəbəkədə fəaliyət nişon doə "Tolışi tərcumə mərənqo" nomədə qrupədə vırəbəvırə kardə biə. Yəni rəsmən dastənivıştəyə fayədəye.

Təəssuf ki, çe əmə qıləyən notəmomə tərcuməmon heste. Əvən ibarəte çı miğəddəsə Ğironi-Kərimiku. Rəhmətine filosof Beytulla Şahsoyj çe əvi muəyyən suronış bə tolışi peqordonişə, Bokuədə "Şəvnişt" nomədə rujnomə beşə mıddətədə əyo çap kardışe.

Henrix Fridrix fon Ditsi 1815-nə sori turkə "Dədə Qorqudi dastoni" həxədə "De Homeri siklopi mığayisədə tojə ojko kardəbə oğuzi siklop" tədğiğətə nıvıştəy, iyən çe əy kitobiku bə almani peqordoniye biə

"Basati Kəlləçəşi kıştə daston" Allahverdi Bayrami tərcumədə 2015-nə sori Bokuədə "Mutərcim" nəşriyatində bə tolışi beşə. (Həmin kitobədə tərcuməvon ğəzinə səhvən co xonəxo nom şə.)

2020-nə sori sıftədə çı Rusiya Sankt-Peterburq şəhəri СИНЭЛ nəşriyotədə çe ım sətiron ənivışti tərəfo de "Tolişə tərcümə mərəngə kitobxonə" reça "Qədə dıl" nomədə kitob çap kardə biə ki, əyo ce Amerika, Avropa, Hindıstoni, Ərəse, İroni, Qırcostoni,həmən çe Azərboyconı ədəbiyoti vey klassikon iyən kali co ənivışton bə tolişi peqordonə biə hekoyon,hakazə sovetə publisistikə kali şoğinə numunon qırdə kardə biən.

Im sori orəxədə Bokuədə "Apostrof-A" nəşriyoti tərəfo de Əhməd Salayevi dastqətəti çe Mehşun Perzə tərcümədə Şərgə ədəbiyoti mırvarioyonədə qıləy- "Kəlilə de Dimnə" bə tolişəzivonə əhandon xıdmət doə biə.

Əviən qeyd bıkəmon ki,həm navko, həmən oxonə vaxtonədə kamən bıbo, tərsinə proses,yəni çı tolişəzivonə poeziya kali mətoə numunon bə co zıvonon peqordonə biən.

Çe Ərəse nomdarə şair, şərgəşinos iyən diplomat Aleksandr Xodzko (1804–1891), ki etnos gəzinə tolişə movzu iminə bəjən bə elmi devriyə okırnəşe, əv Rəştədə konsuli vəzifədə xıdmət kardeyədə həmən iminə bəjən 15 qılə tolişə mahne mətn qırdə kardəşe,əvoni bə inqilisi peqordoniyyəşe,1842-nə sori Londonədə çapo beşə "Specimens of the popular poetry of Persia..." ("Pe-volo biə farsə poeziya numunon..." *inq.-red.*) kitobədə vırə kardəşe.Çe əmə zınəyku, ım, çı tolişə zıvoni nubəynə tərcüməye. Peşe çı Zulfuğar Əhmədzodə "Kolxoz" şeiri de "Колхоз- путь к социализму" nomi Dmitri Serebryakovi tərəfo 1933-nə sori Tiflisədə beşə "Литературное Закавказье" məcmuə 1-nə numrədə çap kardə biə. Oxonə vaxtonədə

çə ustodi bo hırdənon nıvıştə şeiron qırdə bıə "Kırınqo" kitobi ki, doktor Hilal Məmmədovi Bokuədə çapo bekardəşbe, Yaser Kərəmzode de Əli Rəfii Cirdehi tərcumə hejo de həminə nomi Rəştədə bə farsı beşə.

Çe Əli Nasiri Bokuədə çapo beşə "Qeybdən gələn səs" kitobiədə çə əy bə tolişi nıvıştə mərşiyon de "Ğəybo nido" nomi Elham Ğolizode Həftxani iyən Əli Rəfii Cirdehi tərəfo inən Rəştədə bə farsə zıvon peqordoniyyə bıə.

Sovoy ımonən, Yaser Kərəmzode Həftxani tərəfo 2011-nə sori Rəştədə "Fərhəng-e İlia" nəşriyatıədə "Şaeran-e taleş-e İran və comhuri-ye Azərbaycan" ("Çı İroni iyən çı Azərboyconı Respublikə tolişə şairon" *farsi-red.*) kitobi vadoə bıə ki,əyo həm çə İroni, həməni çə Azərboyconı tolişon kali poeziya numunon bə farsı handey bəbe.

Çı ğırbinə sənətko Fərəmərz Məsrur Masali tolişıədə nıvıştə nomdarə "Hındıləpeşt" poemaən çı Yaser Kərəmzode Həftxani tərcumədə Rəştədə peədə nomış dəvardə həminə nəşriyatədə farsıədə ruje ruşnəş vındə.

Çı Əli Əbdoli tərtib kardə "Ədəbiyyat-e tat-o taleş" ("Tatə iyən tolişə ədəbiyot" *farsi-red.*) kitobiədə bə kali tolişə şairon əsəronən farsıədə peqınıey bedə.

Sovoy ımi, de folklori məşğul bıə Fransavojə alim Q.Lazardıən Niso Tolişədə ıstən qırdə kardə nəğilonədə idi qıləni bə firənqi peqordoniyyəşe, əvonış "Studiya İranika" məcmuədə bə əhandon xıdmət rosniyyəşe.

Nisbətən neze vaxtonədə isə çı Camal Lələzoə "Tolişə

bandon" şeir Valeri Lipneviçi tərəfo de "В Талышских горах" nomi bə rusi zıvon, çe Xanəli Tolışi iyən de Camal Lələzoə kali əsəron Rıqor Baradulini tərəfo bə belarusi zıvon peqordoniye bən.

De tərcumə vasitə ıstə ədəbiyoti həniyən qəncin karde sahədə Nıso tolışon (cənibi-red.) dastpoçəti zurki-zurki bıdoən, kali koon çəşəvədən. Timsal, Antuan de Sent-Eqzuperi 1942-nə sori bə firənqi nıvıstə "Le Petit Prince" ("Qədə şahzodə" (fr.)-red.) povesti qəhrəmon de "Podoşo qədə zoə" nomi de Siyavuş Şəfiqi Ənbəran iyən Mohsen Şəfiqi dastqətey həni bə tolışə zıvoni so dialektədəən qəp jəy zinedə.

Mətnədə dəvardə beyton, dubeyton, rubaion veyni tərcumə bə Mehşun Perzə məxsuse. Kaliyon isə de satılə tərcumə doə bən.

Tolışə ədəbi tərcumə tarixiku ıstə qəncinə elmə zınəyon de əmə de dilojəti baxşəkə İqbal Əbilovi xıdməti məxsusi pezombonedəmon, bə əvi nupərəsə alim gəzinə yolə ovandon nocə kardədəmon.

Ğurbinə əhandon!

Peşturimon ki, çe əmə ənəkə bobon de vərəson miyonədə pard biə "Qabusnomə" tolışi tərcumə şımə dılıku bəbe, həməən bə çe əmə ədəbi zıvoni bə formə eqinə prosesı kamən bıbo, tov bədo.

Əjo dəğandedəmon ki, tərcumə həxədə ıstə ray iyən təklifon bə im ədres səbəro bıkən: nundastakhoni@mail.ru

Cabbar Əli, tərcuməvon

Mıǵəddimə

Im kitobi tərtibəkə əmir Unsurulməali Keykavus ibn İskəndər ibn Qabus ibn Vəşmqir ibn Ziyar movla əmirəlmominin bə ıstə zoə Qilonşahi voteşe:

– "Çımı balə, vindedəş ki, az həni pi bım. Piəmerdəti iyən zəyfəti mınış çe kırışnə ǵandə. Sə-rışı sipi bıey çe maqi nez bıey nışon doedə ki, hələ hiç kəs çəyku tıle (vite) zınəni.

Çımı balə, ıstə nomım çı dınyoku kuç əkon siyohiyədə vindeədə, fameme ki, çanə hələ kuçi nomə bəmi omə rəsəni, az ıstən bəti qıləy nomə bınıvıştım ki, əyo çe dınyo çok iyən bədə koon, çe devroni sərost iyən qəcə qərdışon təsvir kardə bibun, çanə firsət çe dasto beşəni, qıləy çokə nom bınəm dınyoədə, pıəku bə zoə yodiqor bımandı.

Çımı balə, hələ çanə ki zəmonə tınış həmul kardəni, çımı sıxanon ıstə aǵılı kəminəku bekə, bəvon əməl bıkə – bəvədə hərəbaxt bəbieş. Har dı dınyoədə çokə nom bebakardeş. Azən jıqo hisob bəkardem ki, ıstə pıəti ǵarzım doe. Əmoni ruje, ın kitobədə nıvıştə mətləbon bıda ıstı quşiku vızzə nıkəyn.

Ehanə tı ıstən çımı votəyonku foydə bə dast vardey nızınışən, bəzine bıey jəqo odəmon pəydo bibun ki, bə ın dəqərinə sıxanon əməl kardey bo ıstə ǵənimət hisob bıkardın.

Harçand ki, ısıtinə zəmonədə hiç qılə avlod bə ıstə pıə nəsihəti quş doedəni, ǵəfləti çe cıvonon ǵəlbədə qıləy ço sənoəşe, əvon çe pion sə vey zıney qımon kardədən. Az ımoni

dərəsedəm, əmmo ijən çımı pıəti məhəbbət mını haştədəni ki, tam bījənım. Əvə bəmı xoş omə qıləon, bə çımı təbiəti mıvofiğ bıə sıxanonım koç-koç karde, çəvon dılədə kırt iyən loyiğ bıə sıxanonım bə ın kitob qırd karde. Ehanə əməl bəkaş – vey əcəb, nikoşən – inən ıstə pıəti ğarzi bədoem. Sıxan heste, bəvoten. “Çe məsləhət ədə vəzifə voteye, quş nıdon – bo rəncidə bıey nibəqınie”.

Çımı balə, bızın ki, çe insonon xısusiyət ıme ki, əvon bı dınyoədə bə dast vardə ən çokə çiyon həmə bo ıstə ən ğıromiə odəmon oqəteyro kulışiyedən. Çımı bı dınyoədə bə dast vardə ən dəqərinə çiy ın sıxanonın, çımı ən ğıromiə odəm ısı boy tınış. Isət bo kuç kardey hozı bıədə ıstə ğəzənc kardə çiyon bo tı yodiqor oqəteyım piyedə. Piyedəme ki, əvoni handey bəpeştə tı nonəcibə koon nıkəş, xəbis nıbuş, bəştə nəsl-nəcobəti loyiğ xonəxo bıbuş.

Çımı balə, bəpe bızınıy ki, tı yolə nəsl-toyfəkuş, əvon ğırbinə hıkmədon bıən. İştı bobo Şəmsülməali Qabus ibn Vəşmqire. İştı nəsl çe Qiloni şah əbıə Keyxosrovi iyən Əbulmuəyyədi avlodon vərəsəonədəye. Firdovsi çəvon tərcuməyi-holon ıstə “Şahnəmə” kitobədə bə rujəruşnə bekindəşe. Qiloni şahəti çəvonku bo ıştı bobon yodiqor mandə. İştı nənə, çımı moə çe “Mərzəbannəmə” əsəri mıəllif Mərzban ibn Rustəm ibn Şərvini kinəbe. Çəy 13-nə bobo Ənuşirəvan Adilə podşo bıvə Kavus ibn Ğubadbe. İştı moə Mələk ğazi Soltan Mahmud Nasirəddini kinəbe. Çımı nənə çe deyləmiyon hıkmədor Firuzə kinəbe.

Zoəlim, ağılmand bıbi. İstə əcdodon ğədi bızın, nonəcibəti

məkə. Harçand az tiku çoki iyən hərəbaxtəti əloməton vindedəm, əncəx inən im sıxanon tikror kardedəm.

Çımı çı dınyoku kuç kardey duəro ni, ıstınən bədi mı omey fərze. Əve, çanə conı xəşe, ıstəni bə ovi-otəşi bijən, ko bıkə. Əncəx de ın roy əbədiyəti gəzənc bəkardeş. Əbədiyəti mivəğğətiyətisə barze. Əbədiyəti bı dınyoədə gəzənc kardey biedə. Im dınyo bənə hi qıləy çiyə – çiç bıkaştəş, əyən bədiveş. Çe əbədiyəti kuşki binə vırə ın mivəğğətiyə dınyoədə noə biedə. Çokə odəmon ın dınyoədə şiri təbiətədə, bevəcə odəmon ısı boy sıpə təbiətədə biedən. Sıpə ıstə pəydo kardə çiy heqo əyo bəharde, şir ıstə şiko kardə çi bə co vırə bəbarde bo hardey.

Im dınyo qıləy şiko vırəy – tınən neçievon, çokə əməlon ıstı jivon. Bıkuliş ki, çokə koon bıkəy, peşo çəvon xəyri bıvindi.

Ha çımı balə, əyən bızın ki, nəsihətonku iborət bıə ın dəqərinə kitobım bə çıl fəsl baxş karde.

Umim heste ki, ın kitob həm bə ıstə ənivışti, həm bə əhandi, həm bə çəy dimi oviştiniə kəsi, həmən bə quşədəon hərəbaxtəti bəvarde.”

İminə fəsl

De kon roy Xıdo dərk kardey bəbie

Çımı balə, bızın ki, dınyo dimisə çiç heste – çiç ni, çiçon bəzinen bıey – ımoni həməy inson dərk kardey bəzine, sıvoy Ofəyəvoni. Çəy dərk kardeyro ro ni. Sıvoy çəy çiç heste, həmə dərk kardey bəbie.

Kəynə ki, tı ıştə dərk kardey ğabiliyəti qin karde, bəvədə Xəllağul-Aləmi bəzineş dərk kardey.

Naxış dərk kardə bıə çiye, nəqqaş ısı boy dərk əkə. Ehanə maddə naxış peqətedənıbu, hiç nəqqaş bəy naxış jəy nibəzine.

Məqər vindedəniş ki, mum sığisə çok naxış peqəteyro mihi çəviku soxtedən, sığiku ne?

Yəne dərk kardə bıə har çiyədə qıləy dərk kardəninə xısusiyət heste ki, çe Ofəyəvoni bə çiçi ğabil bıey nışon doədə. Bı səbəbən tı bə ıştə ediaşt, bə Ofəyəvoni ne. Tı bə ofəyə bıəyon nəzər səğand ki, çəvon ofəyə əkə de ıştə ağılı dərk kardey bızınış.

Əmoni ruje, vaxti çe dasto mədə. Çun boçi, çəy bənə dəvardey qıləy atributış heste.

Dəvardə çiyonən, zinedəş ki, sıftəş biedə, oxoyış biedə.

Im dınyoədə çe har çiy de i yəndı anqıl bıey tını dənıqijnı, jəqo məzın ki, ın anqılın heqo ənəobıə bəmanden.

Tı çe Ofəyəvoni xəymandəti, çəy neməton barədə bıfam, çəy ıştəni barədə məfam. Çun boçi, ro nıbə vırədə ro nəvə xonəxon

rəyrə dəqijiedən. Çoknə ki, Peyğəmbər əleyhissəlomi votəşə: “Çe Xıdo neməton həxədə bəfamən, çəy zoti həxədə ne”.

Ehanə Xıdovandi-Aləmi de şəriəti sohibon vasitə bə ıstə bandon ixtiyorış doə nəbəy ki, Əy dərk kardey roy pəydo kardeyro cəsərət bıkən, hiç kəs ciqə nəkəy çəy barədə ıstə cıncırı bekə, çun boçi, tı Həxi nomi çiç noedəş bınə, bəy çı sifət doedəş bədə, ım bə Ofəyəvoni ilohiyəti iyən bə çəy rıubıyətı ne, bə ıstı ıstəni beçizəti iyən ocizəti dəlölət bəkarde. Səbin bəy ki, tı Xıdovandi-aləmi hiç vaxt Çəy loyığ bıə səviyyədə vəsf nibəzınəş kardey.

Bəs jıqo bıə holədə tı Əy çoknə dərk bəkardeş?

Ehanə tı tohidi çiç bıey zıne piyedəbu, bızın ki, bo tı mumkun nıbə har çi Bəyro mumkune. Tımsal, bənə tənhoəti. Kon xonəxo çe potəti mahiyəti sərost dərəso, əv mışrikəti ku ozod bəbie.

Potəti əncəx bə Ofəyəvoni xase, ə mandə har çi qite.

Bə ıstə xosiyəti ro qit bənıne har çi ya bo tərki bi ro, yaən pıtı-poə bıeyro qit biedən – bənə cismi, cəm bıeyro qit biedən – bənə rəğəmon, bə təzahuri ro qit biedən – bənə sifəton, bə mənşəyi ro qit biedən – bənə covhəri, fəza ya təyliəti gəzinə qit biedən – bənə məkoni, ağıl iyən nəfsi ro qit biedən – bənə vəhmi, mivazinəti ro qit biedən – bənə təbiəti iyən surəti, bə i yəndı rast omeyro qit biedən – bənə oxşəti iyən fərg doe, bə soxtəmoni cəmi ro qit biedən – bənə maddə iyən unsuri, bə hadisə bino bıey sıftə ro qit biedən – bənə məkoni iyən zəmoni, bə hədd-gədəri ro qit biedən – bənə ehtimoli iyən gətıyətı, səbin bəy ki, gəbul bəbie, ya nibəbie – qit biedən bənə kamiəti iyən veyətı,

səbin bəy ki, dərk kardənine ya ne, qit biedən bənə bileyəti iyən nibileyəti.

Imon çanə ziddiyətin iyən bə yəndı əks bıbonən, ijən qitəti əlomətişon heste, bəvon dərəcəğət pot nibəbie votey.

Çe tohidi məğz çəyku iborəte ki, bızınıy – bə ıştı ağıl omə çiyon nibəzinen Xıdo biley, xanbozış nıbə Xıdo tərəfo çımon ofəyə bıə çiyon biley gəbul bıkəy.

Dıminə fəsl

Çe peyğəmbəron tərifat

Bızın, çımı balə, Xıdovəndi-Aləmi dınyoş jıqo de ədoləti, de hıkməti zıney-zıneyış ofəyə. Çun boçi, əv zinedəbə ki, bıey bəsə nıbiey, xəy bəsə şəri, pur-boliəti bəsə nınbıəti, məhbubəti bəsə kifirəti əfzələ. Əv əzınıy kardey ki, çımon har dıynəni ofəyı. Əncəx Əy fəron ofəyəşe, ıstən bə ıstə zınəyonış əks hərəkət kardəni. Har çiy ki, ədoləti əsosədə ofəyə bıə, əv çe əvomətiku, çe fəsodiku vey duəroye. Yəne, çı dınyo bıne vırə əsosədə mıdrikəti mandə – çok çiçebu, əvən ofəyə kardə bıə.

Əv əzınıy kardey ki, ruşnə behəşi bıdə, voşi beavə bıvoynı, cımon betərkib bıbun, bə astovəon hiç əjo nıbu, çokə hadisəon, iyən bevəcə hadisəon cərəyan bıkən. Əncəx səbin bəy ki, dınyo de ıstə nizomi ofəyə kardə bıə, əyo besəbəb hiç çi nıbəzine bıey. Əy həmonə səbəbonış dınyo nizomədə oqəteyro vasitə gəzınə gərarış doe. Ehanə ın vasitəon qın bıbon, de nizomi emandə həmə koon səbəbonən çe arəo bebəşen, dınyo bəqınie bə i yəndı. Vasitəonış Xıdo bə səbəb ofəyə ki, qıləy hokim bıbu, qıləy məhkum; qıləy ruzi ədə bıbu, qıləy ruzi əhə. Im qitəti bə Xəllağul-Aləmi tohidəti dələlət kardədə.

Voteyım ıme ki, tı əncəx vasitə vindey bəzınəş. Əve çoçəş bıbi ki, səbəbi vasitəku ne, çəy ofəyə Xıdoku bıvındiy. Ehanə zəmin bəhrə doədənıbu, tı boy zəmini mığəssir məqət; ehanə astovəon

de ədoləti qardış kardəninbu, çəvon hiç taxsişon ni in koədə.

Astovəon zılm iyən ədolətiku çanə xəbədonbu, çe zəminiyan məhsul doeyku ənə xəbəş heste. Bə zəmin şinə mivə do kaştə biəbu, əv həmonə vırədə zəhər nibəzine rosniey. Hiç astovəonən iştənbəsə iştə vırəonədə livey nibəzinen. Bo çokiəti adətko biə odəmi dasto bevəci nibome.

Çoçəş biboş, dınyo reçinəti vindey bəzineş. Im zinət nəbotat, həyvəonət, hard, peşumə çiyon, tan kardə çiyon iyən co nemətonku iborəte. Im çiyon həmməy binə vırədə hıkmət mandə. Əy İştən çimi barədə votəşe: "Əmə zəmini, osmoni iyən çəvon arədə biə çiyonimon bo sə ğal kardeyro ofəyəmonni, çəvon binə vırədə hıkmət mandə."

İsət ki, zine in dınyo bə hədəərə ofəyə kardə biəni, imiyən bıfəm ki, in nemətonən doə biən bə səbəb ki, ruzi bıbun. Co holədə çəvon mənəşon nəbiy. Ruzi bəy votedən ki, bə əjo biə kəsi nun bıdəy. Diyəkə hələ, ədolət ime. Əy insononış ofəyə ki, bəvon ruzi bıdə. Ehanə insonon ofəyə biəbun, in neməton həmə çəvone.

Əncəx bə insonon devlət iyən ğaydə-ğanun lozime ki, ruzi əhə çe ruzi ədə ğədi bızını. Devləti bəpe rəhbəriş bıbu. Bo ruzi ədə noğsan bəbie ki, əv iştə ruzi bə nodonon bıdə. Ruzi ədə benoğsan biəyro, nibəhaştə ki, ruzi əhəon nodon bımandın. Əv iştən Ğironədə votedə: "Çe insonon nızınəyonış bəvon omute."

Əypeyğəmbəronış vığande ki, əvon ibemoni, ruzi harde, iyən bə ruzi ədə şıkr karde ğaydə-ğanunun bəvon omutın. Yəne, dınyo əsosədə mandə ədolət, ədoləti vərz ədə hıkmət, hıkməti dırıştəti

nemət, neməti bitovəti ruzi əstənon, ruzi əstənon komiləti isə boy depeyğəmbəri bastə biedə.

Peyğəmbəron ruzi əstənon sə əfzəlin. Bə səbəb ki, əvon bə ruzi əhəon bə ruzi rəsey ro-rizi nışon doedən.

Votedəm ki, tı ıştə aqli qədəy bılovnoş, dəbərəseş ki, ruzi əstən ıştə ıstənə ruzi iyən neməton miğobilədə, bə ıştə orzuon, piyemonon rəsey miğobilədə ıştə Rəhbəri həxi etirof kardey, bə ruzi ədə minnətdo bıey ğarxoxoye. Yəne bə peyğəmbəron həx bıey bovə kardəniniş, çəvonku koməq bıpi, çe Adəmi kuş qətə, to sə Məhəmməd əleyhissəlomi həmə peyğəmbəron duzəvoj bıey ğəbul kardəniniş, bə dini votəyon əməl kardəniniş, şıkr kardeyku, rozi-niyoziku bəpe enisiy ki, çokə nom ğəzənc bıkəy iyən tərif kardə bıbiy.

Seminə fəsl

Bə neməton Sohibi minnətdoəti həxədə

Bəştı ğıbon, bızın ki, bə neməton sohibi minnətdoəti kardey bo həmə kəsi vacibe. Bə səbəb ne ki, Əv bimi loyiğə – bəy bımando, odəm ehanə ıstə umri həmə sof bə şukur kardey sərf bıcardo, ijən Çəy loyiği həzoədə i hissə əkə ni hiç.

Minnətdoəti bə səbəb vacibe ki, Əy çimi əmrış doə.

İslamədə vacibat pence – çəy dı qıləş boərbobon, se qıləş bo əmandənionin.

İminə qılə əve ki, Həxi zıvonədə iqrar bıkəy, dılədə təsdiğ.

Diminəni əve ki, ruji penc kərə nomoj bıvotiy, seminəni ısa boy sorədə si ruj rujə bıqətiy.

Şəhodət sıvoy Həxi har çiy bə həşə jəye.

Nımoj ıstə bandəti dılısıxt irqar kardeyro votə bıə sıxane.

Rujə ısa boy çe Xıdovandi-Aləmi ğudrəti həxədə ıstı doə sıxani təsdiğə.

Qəviku ki beşe az ıstı bandəm, bəvədə ıstə bandəti bıkə.

Vote ki Əv əğəy, bəvədə bə çəy fərmayışon əməl bıkə.

Piyedəbu, ıstı ğul bəti itaət bıkə, ıstə əğə hamuəyonku (hıkmonku-red.) beməşi. Ehanə çe əğə fərmayışonku qıyəjənəti bıcardoş, bəvədə ıstə ğuliku itaət çəş məkə. Çun boçi, ıstı bəştə ğuli nışon doə mərhəmət, çe Xıdo bəti nışon doə mərhəmətisə ziyod nibəzine bıey.

“İtaət nıkardə bandə məbi”, səbin bəy ki, jəqo bandə Xıdoəti iddio bəkarde, rəyrəən məhv bəbie.

* * *

Beyt

*Anə bie, bə əğəti iddio dəşe,
Ğaydəye, ğuli sə, beşubhə bəşe.*

Çımı balə, xəbədo bıbi ki, nomoj de ruja çe Xıdoeye, bimonədə qıyəjənəti məkə. Bıkardoş, bə məxloği həmməy xas bıə çiyonku məhrum bəbieş.

Çəmə şəriəti Sohıbi nomojış bə dini arbə (bərobər-red.) qətə. Nomojəvot nıbuş, bızın diniku beşəş.

Əmoni ruje, balə, dınyoədə de hədəərə çiyon məşğul məbi. Məvot ki, nomoji nıvoteyən bəbie.

Ehanə nomoji bə dini xoto votedənişbu, hiç nıbo bə ıştə xəşə conı xoto bıvot. Çun boçi, nomojəvot bıey çand qılə foydəş heste: sıftəni əve ki, rujiy penc bəjən nomoj votə odəmi həm tənış, həməni tanış təmiz biedə. Təmizəti ısa boy rozi bıbi ki, bəsə notəmizəti əfzələ.

Dıminəni əve ki, çe ğeybətiku iyən təkəbburiku duəro bəbieş, çun boçi, nomoji əsos təğvaye, purdəmoğətiye, ədəbe.

Ki bə ki bob bıey piyedəşebu, şedə dəy əşt-nışt kardədə. Im bə ağılməndə odəmon həməyni məlume. Hərəbaxt iyənərbob

biey piyə xonəxoon bəərbobon, bədbəxt biey piyə xonəxoonən bə bədbəxtən nez biedən. Həmə ağılməndə odəmon fəmədən ki, dini-islamisə ğivvəynə devlət, Çəy əmronku ğudrətinə hiç çini. Voteyim imə ki, ıstı ehanə əbədiyə neməti iyən devləti sohib biey famı hestebu, de devlətsohibon həmro bəbi, bıkuliş ki, çəvon votəyonku bəməşi, bə çəvon əks məşi ki, bədbəxt iyən qınobəqiy nibuş.

Əmoni ruje, bəştı ğıbon, nomoji bə dast dəməənə. Bə rıxəton, səjdən rıxənd məkə – im nə bə dini dəbəmə, nəən bə dınyo.

Səçam, əyən bızın ki, ruje sorədə i kərə biedə, əve ruje moədə bə hələ biey kamiku noinsəfəti əbiy. Ağılməndə odəmon jıqo çiy bə ıstə rəvo nibəzınən – tınən məzın.

Vinde ki, penc kəs əhli-xıbirə ruje qətedə, tınən bəvon diyəkə, ıstə ruje bıqət. Əvon ıstə ruje okardeədə, tınən ıstə iftori bıkə. Bə nodonon qəpon fik mədə, bıfam ki, Xıdo bə ıstı vəşi biey, ya luzi si biey əjoş ni.

Rujədə Xıdo bə ıstı tənıyən, bə ıstı sərvətiyən mihi jəydə, əvoni, çəkənə bəvoten, bə xısusı nəzorət peqətedə. Yəni ıstı dast-po, çəş, zıvon, quş, ləvəən fisq-fucuriku, noloyıǵə koonku, bədə əməlonku bəpe duəro bıbu.

Çımı balə, çe ruje ən vacibə məǵsəd əve ki, bini çəştə ruzi hardədəniş ha, əy bədə bə əjo bəkəson. Bəvədə ıstə zəhməti bəhrə bəvindeş. Yəne, çı zəhməti foydə sof əve ki, çəy xəyr bə əjo bəkəsi bırası.

Səçam, çəçəş bəbi ki, bə həmə kəsi aid bıə im se qılə itaəti bə sə vardeyro qıyājənəti nıkəy. Çun boçi, hiç səbəb nibəzıne biey

ki, əvoni bə vırə nırosınıy.

Əncəx bəərbobon aid bıə mandə dıqlə itaəti kardeyro bəzine bıey ki, uzurinə səbəb bıeədə hakanə kivoləti bıkəy.

Çimi barədə vey qəpon jəy bəbie, əncəx mı çiç lozimbe, əvonım vote.

Çominə fəsl

Fırsət biədə itaəti

ziyod kardey həxədə

Çımı balə, bızın ki, Xıdo bə ıstə ərbobə iyən qıləviynə bandon qıy dı qılə co vəzifəşən noə, ım iborəte bə Hoc şeyku iyən zəkot doeyku. Im vəzifə bə kosibə bandon aid ni. Məqər vindedəniş ki, ın dınyoədəən çe şahı kuşki bəon əncəx bə ərbobon dim oj bidedən?

Hoc bəvədə bə bandə qıy omedə ki, çəy bı səfər beşeyro dastədəş imkon bibu. Kosibon bə səfər beşey xətoş heste.

İmkon biə vırədə, bə səfər benışoş, bəvədə çe dınyo kefikü, ləzzətiku kənoədə bəmandeş. Çün boçi, dınyo təm-ləzzət bəvədəye ki, ıstə nıvində çiyon bıvındiy, nıhardə təamon bəhəy, nadirə çiyon bıhırıy. Bə səfər beşə xonəxoon veyəzın, təcubəyn, ağılmənd iyən hərəbaxt votedən. Çün boçi, əvon ıstə nıvində çiyon vindedən, ıstə nıməsə sıxanon məsedən.

Əve votəşone ki:

Beyt

Dınyo vındə ə ağılməndon,

İ qəte nibəbe de məvindəkon

Voteyım əve, bə ərbobon qıy bə səfər beşey bə səbəb omə

ki, əvon çe Xıdo doə neməton gədi bızının, Çəy əmri bə vırə
bırosnın, bışun çe Xıdo kə ziyarət bıkən. Xıdo ımış beçizonku,
kosibonku piyedəni. Mınən çimi barədə dı qılə beytım votə:

*Yo muni vanq nıdoə, vırə nıdoə əyvondə,
"Kosibiş tı, məvo!" – rısvo bəka har yonədə.
Bəyku çı qıno vındəş, Xıdovandi aləmən,
Bəştə kə vanq doydəni inson kosib beyədə.*

Ə koy ki, bəpeərbob bıkə, əy kosibən kardəbu – ım oxşəş
bədoe bə noxəşə xonəxo ki, bənə xəşə odəmon ko kardə.

Əhvlat:

"İ kərə bə Buxara əmiri sə dəşə ki, bə Hoc bışu. Əv vey
ərbobbe, kərvonədə çəysəərbobi nıbe. Sasə vey bo kardə bıə
nəron bədi əy, ıstənən reçin qıləy kəcovədə nıştə, lənqər jəy-jəy,
de ıstə kefi biyabonədə ro şedəbe. De əy bə i co həmərbobon,
həmən kosibon dastə bə Hoc şedəbe.

Kərvon bə Ərəfati rəsədə ımon bə qıləy dəvuşi rast
qınıdən. Kəxob poəvo, quşəvard (səvardə sə-red.), təşyən-
vəşyən, poşnonış pıtı-poə.

Əy bə əmiri təm-təroğinə kərvoniş fik doe, ozıvon ome:
– Ğıyoməti ruji çımı mikofot de ıştı mikofot i bəbie. Əmmo
diyəkə, tı de kon noz-neməti in roy şedəş, az de kon əzob-əziyəti?
Çe Buxara əmiri votışe:

– Xıdo nıkə çəmə mıkofoton i bıbun. Ehanə mı zınəmbəy çəmə mıkofoton arədə hiç fərg nibəbie, az bə biyobon po nənəym.

Dəvuş parsedə:

– Boçi?

Əmir votedə:

– Səbin bəy ki, az de Xıdo rizo oməm, tı berizo. Mınışon vanq kardə – mehmonim, əmmo tıku vədə bıstən bıəni – ıstənbəsə oməş. Çəmə fərgımon ni? Xıdovadi-Aləmi mınış vanq kardə iyo, bə kosibon ısa boy votəşe: “İstən ıstəni bə xəto dəməğəndən!” Tı beXıdo əmr vəşyən-təşyən, təyliyə dast, eqınıəş bə kuh-kəvşən. Çımı dastədə ısa boy çe Xıdo fərmoyış heste. Əmə de tı çoknə i bie bəzinemon? Dastədə imkon bıə kəson bə Hoc şedənbu, əvon de Xıdo əmri hərəkət kardedən, çəvon divoon mıstəcəb, ziyarətışon gəbule.”

* * *

Zoəlim, çəvom bəştı sə, ehanə ıstınən imkon bıbo, bo Hoc şeyro çınığəti (xəsisəti-red.) məkə. Iyo penc qılə şərt heste: gıvvət, nemət, vaxt, hurmət iyən əmin-əmonəti.

Im şərtən həmə vırədə bıbon, imoni tam oko bıdə.

Bə Hoc şey davləti vey bıə vaxti məsləhəte, yəne əy bə omə sorən bıhaştəş, qınoş ni. Əncəx zəkət çe itaətonədəye ki, əy bə təxir eğandey nibəbie. Çəy nıdoey hiç səbəbış nibəzine bıey. Xıdo zəkət ədəonış bə ıstə nez bıə bandonədəş gərar doə.

Zəkət ədə rəiyyəti arədə bənə şahiyə – əv ruzi ədə, co xonəxon ruzi əhə biedən.

Çe Xıdo məsləhət ıme ki, kali kəsonərbob, kaliyon kosib bibun. Həlbəttə, Əv kardey əziniy ki, həmə kəsiərbob ofəyi. Im dı təbəğədə məğsəd əve ki, çe bandon şərəf iyən çəvon movğə oşkor bibu (bə ruja ruşnə beşu-red.), penton bıə kəson jinton bıə kəsonku fərg bıdən.

Ehanə şah bo ıstə xıdmətəkonədə qıləyni şərait bısoxtə, əv ıstəni bıqəto, bə ruzi ədə peqardo, əncəx bə hiç kəsi ruzi nıdo, biriyə anqıstəsə xok eniko, ə xonəxo hiç vaxt arxayin nibəzine bıey ki, rujiy bə şahı gəzəb əvo ni.

Zəkati ısa boy sorədə i kərə doey lozime.

Sədəğə vacib nıboən, çəy doey alicənabəti, insondustətiye. Dasto çanə omedə, bıdə, çınığəti məkə. Çun boçi, sədəğə ədəon heqo çe Xıdo himoyədə bəbıen, Xıdo tərəfo əvon hifz kardə bəbıen.

Əmoni ruje, bəştı gıbon, zəkət iyən hoci barədə bə ıstə dıl şəkk məvə, əvoni hədəre çi hisob məkə. Məvot ki, "vite, olət tan karde, nanqır qəte, sə toşe bə çiçi lozime? Ha vist dinarədə nimə dinar bə çı səbəb bəpe bıdəm? Zəkət bo çiçiye, pəsikuən, dəvəkuən zəkət bəbie? Pəsi çıro gıbon doedən?" Jıqo çıyonku ıstə dılı təmiz oqət. Jıqo məfam ki, ıstı nızınə çıyonədə xəyr nibəzine bıey. Tı bə Xıdo fərmoyışon əməl bıkə, çəvon xəyri bəvindeş. "Çıro jıqo bıdə? Çıro jıqo kardədən?" – de imon koyı nıbu.

Ənə bie ki, bə çımı ın votəyon əməli karde, çəyo bızın ki, çe

piə-moə hurməti oqəteən Xiɖo əmronədəye.

Pencminə fəsl

Çe pıə-moə hurməti oqətey həxədə

Çımı balə, bızın ki, əməni ofəyə Xıdo dınyo ım nizomi, obodəti oqəteyro çe nəslon bə ziyod bıeyış lozim zınəy, həyvonə ehtirosışən bımı səbəbış kardə. Yəne de ağılmandə fami peqətoş, avlod ıstə səbəbi (pıə-moə-red.) bəpe hurməti oqəti, bə ıstə əsıl-zoti ğıymət bınə.

Məvot ki, "pıə-moə bəmi çe əl-həqqəş heste – çəvon məğsəd ıstə ehtirosi həmuş kardey bıə, az bıənım".

Məğsədxon ıstə ehtirosi həmuş kardeyən bıəbu, əvon ıstı roədə ğıbon şeyro heqo hozı bəbıen. Im ısa boy çe ehtirosisə vey barze oxo!

Bə pıə-moə kamiku bə səbəb bəpe hurmət bıkəy ki, əvon har dıynəni Ofəyəvoni de ıstı arədə vasitən. Voteyım ıme ki, tı çanə bə ıstə Xıdo, bə ıstə ıstəni ğırb noedəşbu, bə ıstə vasitonən ənədə ğırb noəniniş. Ağılış sədə bıə avlod hiç vaxt çe pıə-moə həxi bə lıng-ləğə əjən ni. Xıdo ıstə Məcide Kitobədə jıqonə votedə: "İtaət bıkən bə Xıdo, itaət bıkən bə peyğəmbəri iyən bə ıstə amiron." Im ayə çand cur təfsir kardə biedə. Qıləy təfsirədə mı handəme ki, "amiron" voteədə pıə-moə nəzərdə qətə biedə. Çun boçi, ərəbiyədə "əmr" kəlimə dı qılə mənəş heste: ko iyən əmr. Amir bəy bəvoten ki, həm ixtiyarış bıbu, həmən iqtidar. Pıə-moədə həm ixtiyar heste, həmən iqtidar. İqtidar – hard doəye,

yol kardeye, bə sə bekardeye, ixtiyar – fərə çiyon omutey.

İtyot bıka, ıstı ozo bəmi, bə ıstə pıə-moə gəlbi məqın, əvoni ıstəku rəncidə məkə. Çun boçi, Xıdo bə jəqo avlodon doə cəzo vey qon biedə. Xıdovandi-Aləm votedə: "Bəvon tu məkən, əvoni ıstəku rəncidə məkən, bəvon xoşə sıxan bıvotən!"

Əli əmirəlmomininiku (Xıdo çəyku rozi bıbu) parsen ki, çe pıə-moə həx çanə bəbie? Votəşe: "Çəy çanə bie Xıdo çe peyğəmbəri (s.ə.a.s) pıə-moə mardeədəş nişon doə. Ehanə əvon toşə çəy peyğəmbərəti devri mandəbəyn, peyğəmbər ıstə pıə-moə həmə kəsisə bə pe əqətiy, çəvon golloğədə əmandiy. Bəvədə çe peyğəmbəri votə: "Az çe Adəmi avlodonədə ən şərəfinim, ıyo hiç təşəxxusən ni" sıxanon qədəy zəyfi açin.

Yəne pıə-moə həxi de dini nəzəri gəbul nıkoş, de ağılı iyən de insonəti gəbul kadəniniş. Pıə-moə tınışon perosniə, bətinışon tərbiyə doə. Tı çəvon ın həxi bə linq-ləğə bıjənoş, ım əv voteye ki, tı loyığ niş ki, bəti çəki kardə bıbu. Çun boçi, oşkoə xəymandə koy dərəsedənişbu, de vasiətə kardə bıə xəymandəti çəknə dəbərəsəş? Ə odəm ki, gəd əzın ni, bəy çəki kardey nodonətiye. Tı nodonəti nomi gəzənc kardeyro məkuliş. ıstə avlodonı botıro çəknə bie piyədəbu, ıstənən bo ıstə pıə-moə jəqonə bıbi. Tı de ıstə pevətəkəsi çəknə rəftor kardəbu, ıstiku bıəyən de tı jəqo rəftor bəkarde. Avlod oxşəş bədoe bə mivə, pıə-moə ısa boy bə do. Bə do çanə çəki golloğ bıkoş, çəy mivə gəşənq iyən təmin bəbie. Bə pıə-moəən çanə çəki diyə bıkardoş, çəvon vədə bımandəş, çəvonku həyo bıkardoş, çəvon ıstı barədə dıvoon ənə rə mistəcəb bəbiən. ıstı dim həm çe Xıdo tonə, həməni çe

valideynon tonu sipi bəbiə.

Əmoni ruje, səçam, mirosiro bo ıstə pıə-moə maq rə orzu məkə. Pıə-moə nımardeoən, ıstı ruzi bərəse. Çun boçi, har kəsi ğısmət bəy bərəse. Ziyodə ruzi bə dast vardeyro ıstəni veyən jıqo-jəqo məjən, çun boçi, de jəqo ruzi ziyod nibəbiə.

Votəşone ki: "Bo jiyeyro zəhmət bıkəş, ıstəni bə əziyət dəməğand."

Xıdo bo tı çanə ruziş co kardəbu, bəyən şukur bıkə, çun boçi, tıku bevəc jiyə kəsonən hestin.

Ehanə mol-davləti tərəfo kosib bıboş, ağılı, dərrakəkuərbob bıbi. Çun boçi, əv çe mol-davlətiərbobətisə əfzələ.

De ağılı mol-davlət bə dast vardey bəbiə, de mol-davləti ısa boy ağılmand bıey nibəbiə.

Nodon rə sunq (mıflis-red.) bəbiə, əncəx ağılı nə ov bəbarde, nə otəş.

Voteyım əve ki, ağılı hestebu, sənət omut, çun boçi, ağılı besəriştə bənə olət nıbıə andomiye, ya bənə simaş nıbıə odəmiye.

Çok votəşone: "Zınəy çe ağılı ovəynəye."

Şəşminə fəsl

Soyəti iyən çe zıney

ziyod kardey həxədə

Çımı balə, bızın ki, sənətişon nıbiə odəmon bənə muğiloni doy bəbiən ki, puzəşon bəbie, soğnəşon ne. Nə bə ıstə xəy bədoen, nəən bə co kəson. Əsil-nəsəbinə odəmon sənətsohib iyən hınəmand nıbonən, bə ıstə əsil-nəsəbiro məxloği dilədə çe gırbo enibəqınien. Bevəc əve ki, nə nominə oroğ-toroği bıbu, nəən hınə! Əncəx oroğ-toroği çanə nominən bıbo, hərəkətkə ki, dastədə ıstəni qıləy sənəti, fərosəti, şan-şehrəti bıbu. Çun boçi, ıstən gəzənc kardə nom bəsə oroğ-toroği nomi əfzələ.

Votəşone: "Ləyoğət bə ağıli iyən bə ədəb-ərkoni bastə bıə, bə oroğ-toroği nomi ne."

Yoliəti bə mərifəti iyən bə fərosəti, bə səriştə anqile.

Çe komonədəş, kon vırəjiş – de əy ni.

Tı bəpe de ıstə pıə-moə nomi nıqardiy heqo, çun boçi, əv səpenə reçe. Əsl şan-şehrət bəy bəvoten ki, əy de ıstə səriştə, de ıstə fərosəti bə dast biəy.

Jəqo bıbo, bəti "Zeyd", "Cəfər", "mamu", "day" ne, "mıəllim", "alim", "fəqih" bəvoten.

Ehanə bə ıstə əsil-nəsəbi nomi peştur bıə odəmi ıstən dastədə hiç çi omedənibu, əv hiç bırıə anqıtəsə xok enibəkarde. Əmmo həmonə odəmi ıstənən gəbədə çiy hestebu, ha, çəyku

bərk dəçik, əy çi dasto vamədə.

Əyən bızın ki, sənəton dılədə ən çoki gəşənq sıxan kardeye. Ofəyəvoni insonış çe həmə məxloğati ən şərəfinış ofəyə ki, əvən bə 10 qılə (penci tənı dılədə, penci çəy kənoədə) xısusiyətiro əmandə coninonku peədəye.

Dılənton bıə xısusiyəton ımonin: təfəkkur, hofizə, təxəyyul, təsəvvur iyən sıxan kardey.

Benton bıə penc xısusiyət ımonin: məsey, vindey, bu zıney, təm zıney iyən pexəviey.

Im xısusiyətonədə həyvnononku bıəyon tikəy co curin. Əve inson həyvnononşə peədəye, bəvon hıkm kardeyiş bə dast vardə.

İsət ki ımı zıne, bəvədə ıstə zıvoni bo çok sıxan kardey, bo çokə çiyon qəp jəy bəpe pemujınış. Sıvoy çokə çiyon bəy hiç çi mədə votey. Çun boçi, bə zıvoni çoknə vərdiş bıdoş, jəqoən sıxan bəvote.

Əve, votəşone: "Odəm ki xoşəzıvon bıbo, gəyyumış vey bəbie."

Kon sənəti sohib bıədəş bıbi, əncəx har sıxani çəy vırədə votey bızın. Səbin bəy ki, bə ıstə vırə eniqınıə sıxan çanə gəşənqən bıbo, bə nəzər çirkin çiyey bəzıne.

Befoydə sıxanonku duəro bımand, səbin bəy ki, çəvonku toşə isə xəy vindəkəs hələ bıəni.

Duə bu doə sıxanon, hıkmətə bu nıdoə sıxanon nıkardoş çoke.

Mıdrikə odəmon sıxanıson bə şərovi oxşəş kardə – həmə məst bəkarde, həməni məstiətiku bebakarde.

Tainki tıni damə nıkardon, tam bıjən.

Tıku nıparson, nə nəsihət bıdə, nəən məsləhət, məxsusən bə odəmi ki, bini bə məsləhəti pəmandədəni. Ə odəm ıstən xar bəbie.

Bə hiç kəsi cəmati dılədə nəsihət mədə. Çun boçi: "Cəmati dılədə kardə nəsihət bə mızəmmətiərbəy" (bərobərə).

Çe royku sof beşəkəson bə jiə-keşi vardey fik dəməşi, çun boçi, vey çətinə koye.

Şat bemə xıçəynə doy tain ki təmom enıpotoş, çəy bə dərhol vardey mımkun nıbiə koye.

Çoknə ki, bo sıxan votey kırızəti kardədəniş, imkon bıədə bo mol doeyən dastı bıbu. Səbin bəy ki, mol bə odəmon dıl rə ro pəydo kardədə.

Nomış bə bevəci beşə vırəonku duəro bınəv.

Bədxohə dustonku, tını bə bevəcə ro okırınıə həmronku bə kəno bımand.

Bə jəqo vırəon bışi ki, lozim bıədə tını əyo pəydo bıkon, xəcolət nıkəşiş.

İştə puli jıqo vırədə bınə ki, lozim bıədə pəydo kardey bızınış.

Bə məxloği dardı-viyəvoni məsır ki, bə ıştı dardı-viyəvoni sırəkəs nıbu.

Ədolətin bıbi ki, de tınən de ədoləti rəftor bıkən.

Xoş bıvot ki, xoş bıməsiş.

Bəlekotə vırədə (şoranlıq *tırki*-red.) məhsul nıbəbie – bə nodoni çoki kardeyən bənə ımıye.

İ dastı heqo bə çoki loyiğ bıə kəson səpe bıbu.

Həmən çoki kardey ro nişon bıdê bəvon. Səbin bəy ki, peyğəmbəri (s.ə.a.s-C.Ə.) votəşe: "Çoki roy nişon ədə bə çoki kardə odəmi arbəy".

Çoki bıkə, çoki kardey omut, səbin bəy ki, imon dıqlə əkizə boən.

Çoki kardeyku dast məkəş, çun boçi, çe çokiyən, bevəciyən mıkofoti heqo bı dınyoədə bəvindeş.

Odəm çoki vindeədə çanə rohət bıedəbu, tınən çoki kardeədə ənə rohət bıedəş.

Bə bevəci rast qınıəkəsi dıl çoknə dijedəbu, bevəci kardəkəsi dılən jəqo dijedə, bə təlatur dəşədə. Əvə bə hiç kəsi bevəci məkə.

Qədəy nıgıl bıfamoş, dəbərəseş ki, ıştən əzob nıkəşoş, bə hiç kəsi bevəci kardey nibəzıneş, ıştən ojə dıl nıboş, çokiyən nibəzıneş kardey. Yəne çoki iyən bevəci əvəzi bı dınyoədə vindey sıxan həxe. Hiç kəs çımı ın votəyon bə həşə nibəzıne jəy. Voteyım əvə ki, dastiku çanə omedə çoki bıkə – çəy bəhrə rujiy obaqarde.

Hıkoyət

Məsəme ki, çe Mıtəvəkkili Fəth nomədə vey reçin, baxtəvər, basəvod, batərbiyə qıləy ǵulış hestebən. Mıtəvəkkili əviş bə zoəti peqətəybən, həmən ıstə doǵma hırdənonsəş vey piyedəybən.

Ruji bə Fəthi sə dəşədə ki, sinov hardey omutı. Bəle, sinov əhəon omedən, bə Fəthi Dəclədə sinov hardey omutey bino

kardedən. Fəth hələ vey hırdən bleyro çok omuteyiş zınənibe sinov hardey. Əncəx bənə həmə əğilon ıstəni jıqo nışon doedəbe ki, qiya əyən sinov hardeyiş omutə.

Ruji çe rujon ıstə mıəllimiku ənəxəbədə ıstəniş şodoe bə ru. Ov de tovi şeyro çəy sə bə qij ome, bə ovi nızınəşe miğovimə nışon doey. Ovi əviş barde, cəmati çəşiku esındınışe. Middəti bəpeştə Dəclə kəno ovi bə əməl vardə çoləon paylo dəvardeədə, de zu dastiş gənde ıstəniş band karde bə çəvon qıləyni, nişte çolə dilədə. Əyo niştey-niştey fame ki, hələ ki ıstənım çe ovi dasto peroxniə. Diyəkəmon çımı bəçəton bə çımı sə çiç omedə. Haft ruj mande əyo. Heqo iminə ruji bə Mıtəvəkkili xəbə rəse ki, Fəthi ıstəniş şodoə bə ru, tasə. Əv həmonə sahat çe taxto eşə, nişte jintono, vanq kardəşe sinov əhəon, votəşe bəvon ki, ki çe Fəthi ya mardə, yaən diri bıvardo, bəy həzo dinar bədoe. Əyoşən sıxan doə ki, çanə Fəthişon çoknə heste jəqo vardənibu, bə hardi dast əjən ni.

Sinov əhəon bə Dəclə ovi har vırəşon sə jəy. Nəhoyət, haftminə ruji çəvonədə qıləy çe Fəthi nişte çolədə əviş vinde. Ve şoy-voy kardışe, votışe tı ıyo bımand, bışum, kulos (qayıq *turki*-red.) bıvardım. Çəyo duz ome Mıtəvəkkili paylo, parse ki, ehənə Fəthi diri bıvardom, çanə bədoeş? Mıtəvəkkili vote: "Penc həzo dinar nağd bədoem". Xonəxo vote ki, Fəthım pəydo kardə, diriye.

De kulosi omen, Fəthişon barde.

Mıtəvəkkili fərmoyiş doeşe ki, həmonə ə sinov əhə bə ro dənəyn. Peşo bə vəzirış vote ki, çımı xəzinədə diyəkən çanə pul

heste, çəy nimə baxş bıkən bə məholi beçizon.

Çəyo dəsvardeşe, hard bıvardın, oxo hırdən haft ruje vəşyəne.

Fəthi votışe ki:

– Ya əmirəlmominin, çımı vəşim ni, az sim.

Mitəvəkkil parse:

– De Dəclə ovi ıstə luzı si kardə?

Fəthi vote:

– Ne-ne, az ın haft ruji hiç vəşyən mandənim. Har ruj de ovi dılədəş vist qılə nun bıə teşt dəvardedəbe. Az hərəkət kardedəbim, çəvədə dı-se qılə har rujə təhəriy bə dast vardey zinedəbim. Har nuni səpe ın sıxan nıvıştə biedəbe: “Məhəmməd ibn əl-Huseyn əl Əskaf”.

Mitəvəkkili əmrış doe ki, səlo bıjənın bə şəhər, ki ə haft ruji bə Dəclə teştı nuniş şodoəbu, nıtarı, beşu bə dim, bəy çoki bəkardem.

Rujiy bəpeştə i xonəxo ome bə Mitəvəkkili kuşk, votışe ki, az həmonə odənim.

Mitəkkili votışe:

– Sıbut bıkə!

Xonəxo votışe:

– Sıbut əve ki, çımı patə har nuni səpe çımı nom nıvıştə bıə: “Məhəmməd ibn əl-Huseyn əl Əskaf”.

Mitəvəkkili vote:

– Roste. Isət bəmi bıvot, çand vaxte bə Dəclə nun şodoedəş? Məhəmməd ibn əl-Huseyn əl Əskafi vote:

– Sərost i sore.

Mıtəvəkkil parse:

– Çıro ımı kardədəş?

Vote:

– Məsəmbə ki, votəşone “Çoki bıke, şodə bə ov, rujiy çəy xəy bəvindeş.” Çımı dastoən nun patey omedə, əve, har ruj şodoedəbim bə ru, ıştən bo ıştə fəmedəbim ki, binəmon orəxış çiç biedə.

Mıtəvəkkili vote:

– ıştə məşəyi karde, çə əməli xəyiən vinde.

Mıtəvəkkili qəteşe Bağdadədə qıləy mılk iyən penc qılə diş baxşe bə xonəxo.

Merd ovaşte bəştə mılk, bıeərbob. Çəy vərəsonədə hələ toşə ıšetən ənə Bağdadədə əji heste.

Əl-Qaim Bi-Əmrillahi devrədə Ofəyəvoni bəmi çəy kəy ziyarət kardeyiş ğismət karde. Bəvədə ın əhvolotım Bağdadi sipirişon qəviku məse.

Haftminə fəsl

Natıgəti məharəti ziyod kardey həxədə

Çımı balə, inson bəpe sıxan votey iyən sıxan dərəsey bızını, bədxohonku ıstə zıvoni oqətey bızını.

Tı rostəvoj bibi, bənə rostəvoji nom bekə. Səbin bəy ki, zəruri biədə du bivotoş, bıdə bənə rosti gəbul bıkən.

Əncəx bə du oxşəş doə rosti məvot.

Bə rosti oxşəş doə du, bə du oxşəş doə rostisə əfzələ. Səbin bəy ki, bə həmonə du bovə bəkarden, bə həmonə rosti ne.

Şayət piyedənıbu bə çımı sə de rəhmətinə əmir Bus-Suvar Fazi Şapur ibn-əl-Fəzli omə əhvolot bə ıstınən sə bo, gəbul nıbiə rostonku bə kəno bımand.

Hikoyət

Çımı balə, məlumı bıbu ki, əmir Bus-Suvari devrədə az çe Hoco oqardə sori bə Qəncə bə cihadi davey şəbim. Mı çe Hindıstoni cihadədə vey ıstirak kardəmbe, ıstəən votem çe Rumi cihadədə ıstirak bıkəm.

Əmir Bus-Suvar gədrətinə şahbe. ıstə votəy əkə, mıdrik, ləyoğətin, ədolətin, şıcoətin, fəsohətin, dini əpi, duəro əvind, yəne bə şahon xas bıə həmə mısbətə xısusiyəton bəyku cəm bıəbin. Veən cıddiə odəmbe, de zərofəti arəş nıbe.

Bəmiş vey hurmət hestbe. De mı xəyli sehbətış karde. Azən bəy lozim bıə cəvobon doedəbim. Çımı cəvobon bə çəy xoş ome, bəmiş vey kəromət nişon doe, nihaştəşe oqardım. Ənə litftkoətiş karde ki bəmi, oxoyədə az rozi biem, iştə meylım dılısıxt dənəe bəy, ənə Qəncədə çand sor mandim. Az heqo çəy təşkil kardə hardı-həşonədə, şərovə məclisonə iştirak kardedəbim. Əv mıku kali çiyon xəbə səydəbe, bə kanə şahon tarixi marağ nişon doedəbe, bə dınyo vəziyəti dair sualon doedəbe.

Rujiy çəmə vilayətiku sehbət eqnie. Çəmə vırə çoçinə adətonkuş xəbə səşe. Mı votime:

«Qurqoni nezi, bandə bınədə qıləy di heste, diy neziyən qıləy honi. Diy jenon çə honiku ov vardeyro qırd biedən bə i vırə, şedən bə honi, iştə sərıncon de ovi pur kardedən, noedən iştə səysə, oqardedən bə di.

Jenonku qıləy besərinc navədə şedə ki, bı vironədə hakanə bə rast beşə havzə meli ro səpe bıvındı, əy peqəti şodə bə kəno. Səbin bəy ki, ov bardə jenon əy nihaştın. Şayət kon jeni po bınədə ə meli tələf bıbo, çəy səysə bıə sərinci ov əlhol buəvolə doedə. Ə jen bəpe sənibəton oqardı bə honi, sərinci pok bıbə, çəyo əy sənibəton purkə de ovi, ijən oqardı bə di.”

Çımı ın sıxanon məseədə əmir Bus-Suvari iştə diyənış qend karde, səş jıqo-jəqo doe, dı-se ruj de mı bənə navkonəni həni mehribon nıbie.

Rujiy Piruzan Deyləmi bəmi votışe ki, əmir tıku noroziye. Votışe ki, filonkəs bə ciddiə odəmi oxşəş doedə, əncəx zinedənim ço bənə sofə əğilon qəp jəydə, bənə mı qıləy odəmi

bə dast dənoedə?

Mı həmonə sahat Qəncəku bə Qurqon qıləy aspom dəro karde ki, bışu çe melı əhvoloti rost bıey barədə ça diy ğazi, rəis, xətib, alimon iyən co etimadinə şəxsonku qıləy sorəxnomə (arayış *tırki* – red.) bıstəni bo.

Peşo ço manqi mı həmonə sorəxnoməm bə dast varde, bardıme noeme çe əmiri vədə. Handışe, zeveylə sırəyış karde, damə bie: «Az zinedəm ki, bənə tı odəmi qəvo du benibəşe, məxsusən çımı huzurədə. Əncəx jəqo rostən votey lozim ni ki, çəy tədğiğiro ço manq əzob-əziyət bıkəşiy, sorəxnomə bə dast bıvardiy.»

Əyən bızın ki, sıxan ço curəye:
qıləyni nə bəzinen, nə bəvoten;
qıləyni həm bəzinen, həmən bəvoten;
qıləyni bəvoten, əncəx nibəzinen;
qıləyniyən bəzinen, əncəx nibəvoten.

Ənəzinə iyən ənəvotə sıxanon bə dini ziyan bıə qılənin.

Ə sıxanon ki, zıney lozim ni, əncəx votey biedə, ımonin: Xıdovandi-Aləmi Kitobədə, çe peyğəmbəri (s.ə.a.s.-C.Ə.) hədisonədə, elmə kitobonədə, çe alimon tədğiğatonədə bıə sıxanon.

Çun boçi, jıqo sıxanon şərh əncəx bə təqlidi bastə bıə. Çəvon arədə bıə ziddiyəton, ixtilafon, saxtətion okardey, əvoni bə miyon noey bənə vəyhiku xəbə vardey iyən bə ğismədə bıə çiyon oxşəş bədoe.

Ə sıxanon ki, həm zıney biedə, həmən votey, əvon həm bə

dinyo, həmən bə dini aid bıə sıxanonin – har dı dinyoədə foydəş heste. Jıqo sıxanon həm bə qəpəjəni, həmən bə quşədə xəy bəvarde.

Bə ə sıxanon ki, zinedəş, əncəx votey nibəbie, timsal imi nişon doe bəbie ki, qıləy yolə odəmi, yaən ıstı qıləy dusti ayb bəti məlume. Ya ehtimal kardədəş, yaən de rımuzi zinedəş ki, ə ayb de şəriəti duz omedəni. Ehanə əy bə zıvon bıvardeş, ya bə həmonə yolə odəmi gəzəb bomeş, bə həmonə dusti ziyon bəjəyş, ya bə cəmati tənə məruz bəmandəş. Yəne im jəqo qıləy sıxane ki, bızınəşən, əy bə zıvon vardey xətoş heste.

Çımı votə in ço curə sıxanədə ən çokion əvonin ki, əvoni həm zıney bəbie, həmən votey. Əncəx çı curə sıxanonən har qılə dı dimış heste: qıləy reçin, qıləy çırkin.

Cəmati dılədə qəp jəyədə reçinə qılən oko bıdə – həm xoşışon bome, həmən ıstı gəbiliyəti dərəcə bəvinden.

Ağılmandə odəmon bə çəvon sıxanon qorə bəzınen, sıxanon bə odəmon qorə ne.

Har xonəxo ıstə sıxani jıədə niyon bıə.

Əli əmirəlmominini votəşe:

"Har kəs ıstə zıvoni jinton niyon bıə"

Sıxan heste əy curiy bıvotoş odəmi rufi obəlovnie, həmonə sıxani co curə bıvotoş odəmi dili barışte.

Hikoyət

Votedən ki, i kərə Harun ər-Rəşid hanədə vindedə ki,

dandononış həmə ru bıə. Çəy maştə han ovijqiniəkəson doədə vanq kardey, parsedə ki, çı hani mənə çiçe?

Han oəvijqın votedə ki, Əmirəlmominini umr dıroz bıbu, ıstı həmə oroğ-toroğ ıstısə rə bəmarde, tı coyli bəmandeş.

Harun ər-Rəşid əmr doədə ki, bı han oəvijqını sa veyz jə bıbu. Bə səbəb ki, jıqo bədə xəbəş bə çımı dim vote. Həmə ğom-əğrobonım marde bəpeştə az bə ki lozimim?

Əmrış karde co qıləy han oəvijqınışon varde. Haruni həmonə hanış bəy qəp jəy. Əy votışe çe Əmirəlmominini vində hani mənə əve ki, Əmirəlmominin ıstə həmə ğom-ğəbiləsə vey umr bəkarde. Harun ər-Rəşid vote: «Çe ağıli hıkm i curəye. Təbir həmonə təbire. Əncəx ibaronədə fərg heste.»

Əmrış karde bə merdi 100 dinar bıdən.

Voteyım əve ki, bəpe bə ıstə sıxani navi-dumo fik bıdəy, ıstə votəy ğəşənqə tərzədə bıvot ki, həm ıstı sıxani dərəsın, həmə ıstən sıxan dərəs bıbiy. Ehanə ıstən ıstə votə sıxani dərəsədənişbu, bəvədə ıstı de tuyəkijə (tutuquşu) fərg çiçebu?

Əvən sıxan kardə, əncəx ıstə votəy dərəsədəni.

Sıxani yol hisob bıkə.

Əv osmono emə.

Çəy ğədi bızın.

Vırəş oməbu, sıxani bıvot – oməqət, həyfe.

Əncəx bə vırə eniqiniə sıxani ıstə qəvo beməroxın, sıxani çe ğırbo eməğand, bə hıkməti zılm məkə.

Har çi votedəş, rosti bıvot.

Bo beəsosə mıddəon sıbut kardey məşğul məbi.

İştə nızınə çiyon məvot, bə nızınə elmon sə məjən, çəyku ıştı nun əvo ni.

De ıştə nızınə çiyon bə mətləb rəsey nibəzineş.

Hikoyət

Votedən ki, qıləy jen Xırovi (Ənuşirəvan) devrədə Buzurcmehri (çəy vəzir bıə-C.Ə.) paylo omedə ki, qıləy sıxan xəbə bıqətı. Çe Buzurcmehri sə bəvədə ğal bıeyro bəy votedə: «Jenə, az ıştı ın parsi cəvobi zinedənim».

Jen votedə: «Ehanə zinedənişbu, çıro çəmə hıkməndori nuni hardədəş?»

Buzurcmehr votedə:

«Hıkməndor bə çımı zınə çiyon xoto bəmi nun doedə, bə çımı nızınə çiyonro əv bəmi çiç doənine? Piyedə bışəmon çəy ıştənıku bıpars».

Əncəx koonədə ıştə həddi bızın, bə ifrat məşi. Cəhd bıkə, miyonə movqe bıqət. Çəmə şəriəti sohibi votəşe:

«Çe koon xəyməndi miyonədə bıə qıləye».

Bo sıxan votey, bo ko qətey tadi məqət, dastpoçə məbi.

Bəmi qon liveyro tənə bıjənən əfzələ, nəinki bo cıncənətiro tərəif bıkon.

Sırpuş bıbi. Sırrı bə kəsi votebu, əy həni sırr hisob məkə.

Çiç bıvotoş, jəqo bıvot ki, həmə kəs çəy rost bıey təsdiğ bıkə.

Sıxanə uston tono ğırbinən bıboş, bo hiç çiy şohid mandey

rozi məbi. Şayət mandənin bıboş, veyən confəşonəti məkə, de ıstə ray şohidəti məkə.

Har votə sıxani bıməs, əncəx bo əməl kardey tadi məqət.

Çok-çoki bıfam, peşo sıxani ıstə qəvo bekə, səbin bəy ki, pəşmon bəbieş. Navbənəv faməy zıney bo ıstə vərdis bıkə.

Bo tı bırəvioən, nırəvioən – tosə orəx bə sıxani quş bıdə, bıdə sıxanon kəybə bo tı heqo oj bıbu.

Sərin-sərinə hiç vaxt qəp məjən, çun boçi, dışmenəti bəvarde.

Alim bıboş, ıstəni nodon hisob bıkə, bıdə zınəyon kəybə bə ıstı dim oj bıbu.

Çanə ki, çe sıxani aybi, yaən çəy reçinəti dərəsəniş, sıxani məbır. Bəy nə tərəfat bıdə, nəən bə çəy bevəci bıvot.

Piyədəşe yol bıbu, piyədəşe ruk – de har kəsi de çəy zıvoni sıxan bıkə, quşədon ıstəku bezo məkə.

Əncəx bə ıstı votəyon sıbut-dəlil bıpiyoşone, bəpe curiy bıkəy ki, əvon rozi bımandın, çəvonku de səğ-səloməti ıstə conı peroxniş.

Ehanə tı sıxani lap ustoən bıboş, ıstəni buruz mədə, bıdə sehbəti vaxti ıstı piyodə bıey bə məydon benışu.

Veəzın iyən kaməvoje odəm bıbi, nəinki kaməzın əmmo veyəvoj.

Votəşone ki, tam jəy səlomətətiye, vey sıxan kardey ıse boy beağılətiye.

Çanədəən ağılmand, momin, sofə odəm bıboş, şəvloyı taniku eniqını, çun boçi, bə ıstı ıstəni tərəf kardey bovə əkə nibəbie. Bıdə xəlğ tını tərəf bıkə.

Veən zinedəşbu, cəhd bıkə ki, ıştə zınəyonədə foydəyn kome, əy bivotış. Ki, bənə Zəncanijə ələvi bə ıştı səən ədovət nıvo.

Hikoyət

Votedən ki, Sohibi devrədə Zəncanədə qıləy piə merd hestbe. Im merd çe rəhmətmandə Şafei nəslıkube ki, yolə nomışon hestbe. ıştən mifti, vaiz, çe dini xadimən bıbo, çe ǵazi mışovir ko kardedəbe. Çe Zəncani rəisi zoəən ələvibe, yəne çe Əli əmirəlmominini nəslıkube. ıştənən həm vaizbe, həmən çe ǵazi tonə mışovir ko kardedəbe. İmon har diynəən minbəriku i yəndı bevəci əvotin, bə yəndı ədres nımandə sıxanon əkəyn. Rujiy çe rujonən ın ələvi votışe ki, həmonə piəmerd kofire. Xəbə ome rəse bə piəmerdi. Əvən minbərədə votışe ki, çe rəisi həmonə zoə həromzodəye.

Rəisi zoə ın xəbə məsəcəǵın bərk əsəbin bıe, ıştəku beşe, beşe şe bə Rey, bə Sohibi ǵəbul.

Bə Sohibiş vote ki, şımə devrədə hiç caiz ni ki, bə səyd-peyǵəmbəri avlodi həromzodə bivotin.

Çe piəmerdi hərəkət bə Sohibi çoçin çiyə, ǵasidiş vıǵande bə Zəncan ki, əy biyə bə çəy huzur.

De səydon, uləman ıştiraki məhkəmə soxtəşone.

Sohib əyo piəmerdiku parse:

– Bəmı diyəkə, Şıx, ıştən tı çe Şafei (Xıdo əy rəhmətkə) imomon odəmonədəş, alimiş, i lınqı ıyoye, i lınqı qurədəye. Bə ıştı kon vırə dəbame ki, bə peyǵəmbəri avlodi həromzodə

nom binəy? Madam votə, ıstə boy ıstə sıxanon sıbut bıka. Sıbut nızınış kardey, bəti çəmə şəriəti nəzərdə qətə jəqo qıləy yolə cəzo bədoem ki, bo əmandənion dərs bıbu, çı gələtiku həni hiç kəs nıkə.

Piəmerdi votışe:

– Çımı sıbut heqo çə ələvi ıstəne. Çımı zınəyku əv həlolzodə iyən sof qıləy xonəxoye. Əncəx bə ıstə votə sıxanıro həromzodəye.

Sohib parse:

– Im votəyon çoknə sıbut bəkaş?

Piəmerdi votışe:

– Həmə Zəncan zinedə ki, çəy moə de çəy pıə kəbin mı bırıəme. Əncəx əy minbərədə votəşe ki, az kofirim. Ehanə əy dılısıxt ımış votəbu, jəqoədə kofiri bırıə kəbin hərom biəyro, çəy ıstən sıxanon səkıstə ıme ki, əv həromzodəye. Ne, şayət dılıku votedənibu, bəvədə duəvoje, bəpe tənbeh kardə bıbu.

Peşo piəmerdi əlavəş karde:

– Har holədə ya duəvoje, yaən həromzodə. Oxo peyğəmbəri avlod duəvoj əbı ni. Voteyım əve ki, çı dıqlə sifətonku qıləy bəpe gəbulkəy – bıpiyoən, nıpiyoən.

Hamonə cıvoni ranqış doe – ranqış se, nızineşe çiç bivotı. Yəne ıstə votə sıxanon cəzoş kəşe.

Çımı balə sıxan əkə bibi, əmmo hiccət əkə məbi.

Hiccət kardey bənə divonəti qıləy çiye.

De har ki ki, həmsehbət biedəş, fik bıdə bin əv ıstı sıxanon

mıştəriyə, ya ne.

Ehanə ruəninə mıştəri pəydokoş, çəy yəxəku dast məkəş, ıstə sıxanon bəy bə çokə ğıymət bəhəvat.

Ne, şayət mıştəri nibu, ıstə sıxani dəqışkə, çəy məsey piyə mətləbonku qəp bijən ki, vəomoyədə bədə ıstı mıştəri bıbu.

Cəhd bıkə ki, de odəmi odəm bıbi, de insoni inson. Çun boçi, odəm coye, inson co.

Çe ğəfləti hano beşəkəson de məxloği bənə çımı votəy rəftor kardəninin.

Çanə zinedəş, sıxan bıvot – sıxan bıməs. Çun boçi, bo sıxan kardey zıneyro, bəpe sıftə sıxan bıməsiy.

Tımsal: Ehanə qıləy əğlı çəy moəku esındınon, zindonədə oqəton, çəy şiti, hardi, ovi vaxtədə bıdon, əy zindonədə yol bıkon, əncəx hiç kəs de əy i kəliməən sıxan nıkardo, əv çe hiç odəmi sədo nıməso – sıxan nibəzine kardey, yəne çəy qəv sıxan nibəqəte. Əncəx həmonə əğlı ijən oqordınoş bə cəmiyəti dılə, mıyyən vaxti bə çəton ijən zıvon okardey bəzine.

Co qıləy sıbut: Məqər fikı doəni ki, korə odəmon həməən ləlin?

Çımı balə, az molyətinə iyən nadirə sıxanonku yodədəm mandə qılən ın kitobədə nıvıştədəm ki, ın sıxanon çe əcəmi şahon şah Nuşirəvan Adil podşo zıvono beşə. Tı əvoni bəpe omutiy iyən bə əvon əməl bıkəy. Çun boçi, əmə çe şahon nəslədəmon.

Mı handəme ki, xəlifə Məmun (Xıdo əy rəhmətkə) bo Ənuşirəvani məğami ziyarət kardey şəbe. Çəy dəxmədə vındeşe

ki, Ənuşirəvani astonən pıxən peqardən bə zəmin. Çəy taxti səpe, məğbəre divoədə pəhləvi zivonədə de ğızılı i-dı satıl nıvıştəy hestbe. Məmunı pəhləvi zivoni zınə tərçuməəkəoniş doe vakarde. Əvon həmonə satılən bə ərəbişon peqordınie. Ərəbi tərçumə ısatən əcəmədə məşhure.

Əyo nıvıştə bıəbe: «Çanə ki az səğbim, bə Xıdo bandon həməy koməqım ərəsiy, jəqo odəm nəbiy ki, bə çımı kəybə bo, çəyo təyliə dast oqardı. Çe əcəli vədə ociz mandeədə, ın nəsihətinə sıxanonım bə ıştə məğbəre divom doe nıvışte bə səbəb ki, odəmon zəhmət bıkəşon, bə çımı ğəbi ziyarət bon, bıdə çıyo təyliə dast onıqardın, ıyoən çımı mərhəmətiku bəhrəmand bıbun.»

Hamonə nəsihətə sıxanon ımonin.

Həştminə fəsl

Adilə Nuşirəvani nəsihəton

bə yod dəğandey həxədə

Sıftə votəşe:

"Çanə ki şəv-ruj yəndı əvəz kardədə, bə ıstə udimiyən (tale) çoçinə qardışon təcəcub məkə."

İjən votəşe:

"İnsonon çiro bə ıstə pəşmon bıə koon i kərəən pəşmon bıbun?"

Çəyo votəşe:

"De podşo oşino əbı çiro ıstə kədə rohət hitedə?"

Çəyo votəşe:

"Umri bənə ıstə piyəy nıjiyə odəm çiro ıstəni diri hisob kardədə?"

Çəyo votəşe:

"Şəxsiy ki, bo tı "filonkəsi ıstı bevəcış vote" – xəbə bıvardo, ə folinkəsi rə bıbaxş, nəinki ın xəbə əvardi."

Çəyo votəşe:

"Befoydə bə sıxonon quş doə odəmi sə hətta səbəşəloməti gəbul kardə odəmi səysə vey bədiye."

Çəyo votəşe:

"Bə zıyon dəşə odəmonsə əy vey zıyonəkəş hisob bıkə ki, bini de ıstə çəşi ıstə zıyoni vindedə."

Çəyo votəşe:

"Ə ğuli ki həvatedən, sedən – ozodətiş veye, nəinki ıstə ləvə
ğul bıə odəmi."

Çəyo votəşe:

"Ə şəxsi ki, elmiş bıbo, ağılış nıbo – elm bə çəy sə bəlo
bəvarde."

Çəyo votəşe:

"Şəxsiy ki, jimoni ıstəniku dərs sey zinedəni, co mıəllim bəpe
bəy dərs nıdə, çun boçi, zəhmətiş hədə bəşe."

Çəyo votəşe:

"Har çiy nodoniku hifz kardey hostone, nəinki nodoni ıstəni
çe nodonətiku."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo xəlğ tını tərəf bıkə, tınən xəlği tərəfkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ıstı bo xəlği sərf kardə zəhmət hədə nışu, xəlği bo tı
sərf kardə zəhməti bə linq-ləğə məjən."

"Bıpiyo dustonı kam nıbu, bılxoqət (kinli) məbi."

Çəyo votəşe:

"Ve pərişon bıe piyedənibu, pəxıl məbi."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo, tını rəncidə nıkən, bə ıstə rəvo nızınə çiyon bə co
kəsiyən rəvo məzın."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo asudə umr bıkəy, bə hadison uyğun hərəkət bıkə."

Çəyo votəşe:

"Nıpiyo bəti divonə bıvotın, bə pəydo nıbiə çiyon sorəx eməqın."

Çəyo votəşe:

"De həyo-abru jiyey bıpiyo, xəlği beabru məkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki, tını bə dast dəniğəndın, nimə ko bənə təmomə ko bə gələm mədə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ıstı sırri səpe onıbu, xəlği sırri oşko məkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ıstı peştono bo tı rısxand nıkən, de ıstə koəkon mıloyim rəftor bıkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki, pəşmon nıbuş, bə ıstə nəfsi tabe məbi."

Çəyo votəşe:

"Zırək bıe piyedəbu, co kəson ovəynədə bə ıstə diyə bıkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki, əmonədə bijiy, bə xəlği bevəci məkə."

Çəyo votəşe:

"Piyedəbu ıstı gədi bızının, co kəson gədi bızın."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki, bə ıstı votəy diyə bıkən, ıstən bə ıstə votəyon əməl bıkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki xəlğ tını ağılmənd hisob bıkə, bə axməxə odəmi sırr mədə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki, bə xəlği çəş çok bıçıy, nun-nemek ədə bıbi."

Çəyo votəşe:

"Oxo, çıro ə odəmi dışmen hisob nıkəy ki, bini xəlği rəncidə karde iqidəti hisob kardədə?!"

Çəyo votəşe:

"Çıro ə odəmi dust hisob bıkəy ki, bini de ıştı dışmeni dustəti kardədə."

Çəyo votəşe:

"De befərəsatə odəmi dustəti məkə, çun boçi, əv nə bo dışmenəti bə vəc bome, nəən bo dustəti."

Çəyo votəşe:

"İştəni alim hisob kardə nodoniku duəro bınəv."

Çəyo votəşe:

"Ədolətin bıbi ki, koyı bə ədolətə məhkəmə enıqını."

Çəyo votəşe:

"Həx çanə telən bıbo, bəy tosə oxoy quş bıdə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo dışmen ıştı sırri nızını, əy bo dusti oməkə."

Çəyo votəşe:

"Uci-uci əkə iyən bə xəlği yolə ziyan əjən məbi."

Çəyo votəşe:

"Çə odəmi ki ləyoğətiş ni, əy diri hisob məkə."

Çəyo votəşe:

"Çəşdəğıl nıboş, besərvətənərbobiş."

Çəyo votəşe:

"Hədərə məhır ki, hədərəən nıhəvatiy."

Çəyo votəşe:

"Bə tay-tuşon mıhtoc biencə, bıardoş çoke."

Çəyo votəşe:

"Xəbisə odəmi nuni hardencə, bənə vəşi bıardoş çoke."

Çəyo votəşe:

"İştə har faməy bə beetıboə odəmon məvot, əncəx etıboynə odəmonkuən nion məkə."

Çəyo votəşe:

"Bə ıştəsə bəyjiə odəmi mıhtoc mandey yolə mısibəte. Exrocə odəmiku komək piyencə, ruədə bıtasos çoke."

Çəyo votəşe:

"Bo ın dınyo kulişiyə təvazoe xəbis bo ə dınyo kulişiyə təkəbburinə abidisə çoke."

Çəyo votəşe:

"Ən nodonə odəm əve ki, jinə mərtəbəku bə penə mərtəbə rost bıbu, əncəx əyən ji hisob bıkə."

Çəyo votəşe:

"Həni çəysəən bədtərə rısvoəti nibəzine bıey ki, xonəxo ıştə nızınə çiy rost bıey iddo bıkə, peşo çəy du bə miyon bo."

Çəyo votəşe:

"Nağdi bə nısyə dəqış əkəsəən vey bə dast dəğandə bıə odəm nibəbie."

Çəyo votəşe:

"Ən exrocə odəm əve ki, qıləy xonəxo bəy əjoş eqını, çəy bo dast qətey imkonış bıbu, əncəx imtino bıkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki, ıstı nom adilə odəmon restədə beşu, bəti tabe əbılə odəmon çox oqət."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ki, ıstı nom nəcibə odəmon restədə beşu, ıstə tamə oqət, əy bə nez məhaşt."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo cəmat ıstı bevəci nıvotı, əvoni tərif bıkə."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo dilonədə ıstə vırə bıkəy, xəlği tonə ğırbı bıbu, bə xəlği tərəf bıbi."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo məxloğ tını bənə ğırbinə iyən bənə nıfuzinə odəmi bızını, bo ıstə məsləhət nızınə çiy bo hiç kəsi məsləhət məzın."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo bə ıstı dılı jıqo yarə nıqını ki, bini de hiç məlhəmi molicə kardey bədəni, de nodoni bə hıçət dəməşi."

Çəyo votəşe:

"Bıpiyo ən çokə odəm bıbuş, xəlğiku hiç çiy bə kam məkə."

Oxoyədə votəşe:

"Bıpiyo zıvonı dıroz bıbu, dasti kırt bıkə."

Çe Adilə Nuşirəvani nəsihəton imonin.

Çımı balə, bə in sıxanon xor diyə məkə. Çun boçi, çımonku həm hıkməti bu omedə, həm hıkmədorəti, səbin bəy ki, imon həm çe hakimon sıxanonin, həməən çe alimon.

Çanə ki, cıvoniş, omut. Piəmerdətiədə bımonı quş doey

nibəpeye. Çun boçi, piə merdon jəqo çiyon bəzinen ki, cıvonon
əvoni nibəzinen.

Nəvminə fəsl

Çe piəti iyən cıvonəti ğaydon həxədə

Çımı balə, cıvonən bıboş, piəmerdə ağılı bıbu. Votedənim ki, cıvonəti məkə, ıstəni bə dast sey zinə cıvononədə bıbi. Veyən mardə quşə bin məbi. Filosof Ərəstuni votəşe: "Cıvonəti çe cındoəti qıləy sorte.

De ağılı hərəkət bıkə. Çun boçi, zağarətiku, çıskətiku bəlo omedəni. Əncəx axmaxə koonku bəlo bome. Çanə firsəte çokə cıvonəti bıkə, səbin bəy ki, ə koon həni piətiədə kardey nibəzineş."

Çoknə ki, qləy piəmerdi votəşe:

"Cıvonətiədə de ğəm-ğussə fəmedəbim ki, piətiədə kinon mınışon nibəpeye. Həni zinedənıbim ki, hiç mı ıstənən əvonım nibəpeye."

Beyt

Xıdolima, cıvon bim az i zəmin

Bə şəv, bə ruj fikri-xıvət kardedəbim —

Pi bim muni nibəpiyen reçinon.

İsət pi bəm, hiç koy bə vec vardedənim.

Çanə cıvonən bıboş, izzətin bıbi, hiç vaxt Xıdo çe yod beməkə. Mardeyku arxayin məbi, çun boçi, mardey bə piəti, bə cıvonəti diyə kardedəni.

Bızın ki, oməbuş bə dınyo, kəynə ısı şəniniş.

Pamuye bəbəy marde de dini,
Əzrayil nəqini hiç bə cıvoni

Hikoyət

Qıləy şəhrədə qıləy derzi hestbe. Çəy dukun şəhəri dərvozə paylobe. Bə gəbıston şə ro çı dukuni vəyku dəvardədəbe. Hamonə derzi divoku qıləy himbəş bə mex pevoniəbe. Dərvozəku kəynə cənozə beəşiy, əy adətış kardəbe qıləy sığ şodə bə himbə. Manq təmom bəədə himbə təy kardədəbe, sığon aşmardədəbe, məlum bədəbe ki, bə manqi şəhərədə çand kəs bə rəhmət şə.

Ruji çe rujon derziyən eqiniedə mardədə.

Çe derzi mardeyku ənəxəbə bə qıləy mıştəri omedə bə dukun, vindedə ki, kəybə bastə bə.

Hamsiyəku derzi xəbə sedə.

Hamsə votedə: «Eqinie bə himbə».

* * *

Çımı balə, de ıstə cıvonəti fors məkə. İtaət kardədəbuş, ya kardəanıbuş – Yolə Ofəyəvoni hiç vaxt çe yodo beməkə. Çəyku

bipi ki, ıstı qınoon bıbaşşı. Bıtarş ki, qınobəqıy hıncıftı bəşəş, derzi ğəzinə ebəqınıeş bə hımbə.

Heqo de cıvonon əşt-nışt məkə, hakanə pionən bə yod bıyə. Çəvonədəən bo ıstə dust bıqət. Çun boçi, kəynə ki, bə ıstə cıvonəti səbin curi xətoon bıkoş, ə pion tını çəyku obəkırnien.

Çe pion zınəy cıvonon əzın nın.

Harçand bə pion peharış kardey çe cıvonon adəte, əncəx tı çəvonku məbi. Çoknə ki, pion cıvon bıeyışon piyedə, cıvononən, beşubhə, bə piəti rəse orzuədən. Əncəx ıyo qıləy ko heste ki, pion ıstə vaxtədə cıvonətişon dəvonıə, əncəx cıvonon pi bıeyən bəzinen, nıbeyən. Əve, pion bə dast dəməğand, bəvon ğırb bıə, noloyığə sıxan məkə bəvon, çun boçi, cəvobışon vey qon bəbie.

Hikoyət

Məsəme ki, 100 sinnədə qıləy piə merd hestebən. Ğəddış dıvəlu bıə, de dastələvo zu de təhəriy bə ro şedəybən. Qıləy cıvonə zoə de məğsədi ki, bəy peharış bıkə, çəy dastələvo nışon doədə, votedə:

– Şıx hey, ın ti-kəmonı bə çand səy, mınən piyedəme çəvo qıləy bıstənım?

Şıx cəvob doədə:

– Şayət umrı bırəso, hovsələ bıkardeş – əy bəti həvoy bəbaxşen.

Çanə həyomand, fərosətinən bıboş, de kamsərə pion həmroəti məkə.

De ağılməndə, ıstə vırə əzinə cıvonon əşt-nışt kardey de
kamsərə piə merdon həmrəti kardeysə əfzələ.
çənə cıvonış – cıvonəti bıkə, pibuş – piəti.
Minən bı barədə dı beytım bə gələm ıstənə:

*Votume kəy bə vikə, dəvard bə otəğ,
Boy, az həni ıstünim, tınən çemu bəğ.
Vote, bışi bə ıstə səy bınə xıynə,
Ha pi bedəş- pi bibi, nıkən boti ləğ.*

Bə cıvonon piəti dəməni, bə pionən cıvonəti kardey.
Piətiədə cıvonəti kardə, bə eşğ dəşə pi dəboxtə vaxti bə gələbə
şeypuri əjəni oxşəş bədoe.

Çe ımı barədə az "Zehdiyotədəm" votə:

*Pipışkədə bə eşğ eqnə, cıvonəti kardəkəs,
Mədinədə peş dəboxte şoyə mahne handəkəs.*

Pi bies, veyən nozəkə bışi məbi, şətələti məkə. Şətələ pion
yavə bidedən. İstəni şətələ mirdolə pionku çəşkə.

De piəmerdəti ədolətin rəftor bıkə, nəinki de cıvonəti. Çün
boçi, çe cıvonon bo piə bıey umişon heste, əmmo pion sıvov
marde co çiy bə çəş nin.

Qandımə huşə ki zard bie, əy bəpe bıdeviy, nıbo – əv ıstən
bəçipie, rubəbie bə zəmin. Yaən ki, rəsə mivəən nıçinoş, rubəbie
bə doy bın.

Mı çimi barədə votəme:

*Zulum doy,cəfo doy sute çemü con,
Qirəm taxti linqə-poçon binoş ji qo ovşumisə,
Süleymani keşvərədə biniştəş ruşnə bəxtisə,
Umr sə be-əcəl oməy,ıştə şələ qirdə bıkə,
Çoko çı doy rəsə mivon emdən bə bum ıştənbəsə.*

Əli Əmirəlmominini votəşe:

*Umri livə zard be eməy,bə dim beşe çəy noğsonon,
Əcəl oməy,jimon sə bie,ruf tər q bəka in insonon.*

İmiyən bızın ki, tını heqo bo ji qo mandey nibəhaştən. Vaxti ki eqınıeş, ıştı vindey, məsey, sıxan kardey, bu zıney, təmas kardey hisson kəybə bəştı dim dəbastə bie, tı ıştən ıştə jimoniku qıləy lı nibəzıneş səy, həmən bo ıştə nezion qıləy qonə şələ bəbieş. Ji qo umr dəvonencə, mardey əfzələ.

Əncəx pi ki bieş, həni ıştə cıvonəti hoqqəbozətion bınə bə bın, səbin bəy ki, ıştı oxo nez biəncə, cıvonətiku duəro biedəş.

İnsonon umr bənə həşiye – cıvonon qılə şərgədəy, pion qılə qərbədə. Ə həşi ki qərbədəy, hisobkə ki, əv həni eşə.

Mı çə imi barədə votəme:

*Ociz mandə pipışkəti vədə dınyo,
Şesti rəsəş- və'də nez bıə, bəpe bımyo.
Çoştə nomoj dəvarde, çə əsri vaxte,
Xiftə nomoj- umri oxoy, marde vaxte.*

Məhz bı səbəb pi bə cıvonəti eşğ bəpe dənışu.

Həmişə bə pion mərhəmət nışon bıdə. Səbin bəy ki, piəti jıqo qıləy noxəşiye ki, bə noxəşon qınıeyro hiç kəs omedəni. Jıqo qıləy darde ki, sıvoy marde çorəş ni.

Bə səbəbən pi nımarđo, ıştə conı roxnıey nibəzine.

Har nəxoşıədə xəş bıey umi heste, sıvoy piəti.

Çe pi xəş bıey umi rujbəruj kam bəbie.

Qıləy kitobədə handəme:

“Odəmi toşə 34 sinni həm ğədd-ğamət, həməən dasti zuş şey-sey vey bıey bəzine. 34-ku toşə 40-i çoko heste, heqo jəqoən bəmande – nə ziyod bəbie, nə bə kam (Həşiyən nimrujə bəpeştə bə ğurubi səmt de tovi eşdəni). 40-ku toşə 50 sorbəsor ıştəku zəifəti hiss bəkarde, 50-ku toşə 60-i manqbəmanq, 60-ku toşə 70 haftəbəhaftə, 70-ku toşə 80 rujbəruj. Şayət 80-ku bəpe yaş biko, bəvədə sahatbəsaht əzob-əziyətiş ziyod bəbie.”

Çoknə ki, çe sırdı (şındı-red.) pillə çile, oxonnə pilləku sape həni peşey biedəni, məcburiş ki, bəji etatiy – çe umri pillonən çəy timsalədən.

Har sahat çe odəmi əzob-əziyətiş ziyod biedəbu, əv çoknə soy-voy bəzine kardey?

Çımı balə, məvuji çe piətikum bəti vey şikat karde. Çiç bıkəm oxo?! İnson ki pi bie, qırəy vey bəkarde, təəccub məkə. Piəti dısmene. Dışmeniku şikat bəkarden.

Mı votəme:

Piku başikatim, mənvışt bə qıno,

Əv çemi dıǵmene, çemi çı qıno?

Çımı balə, çımı ən nezə dust tınış. Dıǵmeniku bə dusti şikat bəkarden.

De Xıdo rizo, tınən ın şikati bə ıǵtə nəvə-nəticon bəkardəş.

Çe ımı barədə az votəme:

Pi bim, eməm bə ki bıkəm şikat az,

Cıvonon çı dardiku nişone xəbə.

Dardi dəmon tınış bomı, sıvoy əy

Niye bızın, əcəl omə, umr səbə.

Əve, pion çiç kəşey, sıvoy pion hiç kəs dəərəs ni.

Hikoyət

Çımı pıə dəftəri qıləy yolış hestbe (çe administrasiyə rəhbər-red.). Nomış Komilbe. Sinnışən həştosə bəpe əbiy. Piyedəşbe asp bıstəni. Mehtəri qıləy aspış varde, ǵəşənqə ranqış hestbe, kok, dast-lınqonış sərost. Komili bəqəmiş karde, ǵıyməti rozi bien, peşo əv bə çə aspi qəvədə bıə dandonon erəxe, ıǵtə fikriku qarde. Vote ki, ın asp piye.

Qıləy cıvonə zoə həmonə aspış hirie.

Az parsem Komiliku ki, əy çıro ə aspış nıstəne?

Komili vote:

– Ə cıvonə zoə çe piətikuş xəbə ni. Çe aspi zahir bəy xoş oməbu, ımı bəyro dəvardey bəbie. Əncəx oxo çımı çe piəti əzob-

əziyətikum xəbə heste. Ehanə az piə asp bıstənom, bomı ayb
bəbie.

* * *

Çımı balə, cəhd bıke ki, piətiədə səyohət məkə, i vırədə biji.
Çun boçi, bə səfər beşey bo pion çokə ko ni. Məxsusən, bo
beçizə pion. Səbin bəy ki, həm piəti dıšmene, həmən beçizəti.
De dıqlə dıšmeni bə səfər beşey bə ağılmandə odəmi daməni.
Əmmo şayət beçorə bımandəş, bə səfər beşəş, Xıdo ıştı ko səröst
bıko ın səfərədə, har çi səğ-səlomət orəxo, ım həlbəttə, kədə
nişteysə çoke. Əncəx jıqo holədə, məvot ki, az hıkmən bəştə
vətən bəpe oqardım. Konco botıro çok dəvardədə – əvrən ıştı
vətəne. Əvən duze ki, votedən: "Vətən dıminə moəy".

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.